

Jaarverslag Kinderopvang 2000

INHOUD

Inleiding	3
Deel 1: Cijfers en feiten	6
Hoofdstuk 1. Schets van het opvanglandschap	6
1. Informele kinderopvang	6
2. Formele kinderopvang	6
3. Meldingsplicht aan Kind en Gezin	8
Hoofdstuk 2. Kinderopvang in cijfers	9
1. Aantal opvangvoorzieningen	9
2. Aantal opvangplaatsen	13
3. Evolutie in het aantal aangesloten opvanggezinnen	34
4. Ingeschreven kinderen	36
5. Aantal verblijfsdagen	41
Hoofdstuk 3. Het gebruik van kinderopvang	44
1. Inleiding	45
2. 'Modale' gezinnen	45
3. Specifieke doelgroepen	50
Hoofdstuk 4. Financiële analyse	57
1. Erkende en gesubsidieerde sector (kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen)	57
2. Erkende sector (initiatieven voor buitenschoolse opvang)	64
3. Particuliere sector	64
4. Kinderopvang binnen het globale budget van Kind en Gezin	65
Deel 2: Beleid	66
Hoofdstuk 1.	
Het beleidsplan kinderopvang van de minister van Welzijn, Mieke Vogels	66
1. Nieuwe regelgeving kinderopvang	66
2. Financiële ondersteuning van kleinschalige particuliere opvanginstellingen	66
3. Werksituatie opvanggezinnen	67
4. Subsidiëring initiatieven voor buitenschoolse opvang	67
5. Programmatie	68
6. Toegankelijke en betaalbare kinderopvang	69

Hoofdstuk 2. Het lokale overleg buitenschoolse opvang	70
1. Samenstelling	70
2. Opdracht	70
3. Stand van zaken	70
4. Lokaal overleg in grote gemeenten en steden	73
5. Verruiming lokale overleg	73
Hoofdstuk 3.	
Kwaliteitszorg	74
1. Inspectie in 2000	74
2. Instrumenten voor evaluatie en zelfevaluatie	75
3. Voorbereiding implementatie kwaliteitsdecreet	76
4. De klachtendienst van Kind en Gezin	76
Hoofdstuk 4.	
Andere accenten in de werking	78
1. Strategisch plan Kinderopvang	78
2. Financiële ondersteuning van kinderdagverblijven die inclusieve opvang bieden aan gehoorgestoorde kinderen	78
3. Nieuwe regelgeving inzake brandveiligheid in kinderdagverblijven	78
4. Trainingspakket ‘Creatief omgaan met kwaliteit’ voor particuliere opvanginstellingen	78
5. Consultancy	79
6. Studie particuliere sector	79
7. Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	79
Bijlage	80
Regelgeving en gewijzigde regelgeving	
1. Specifieke regelgeving	80
2. Andere regelgeving met impact op kinderopvang	83

Inleiding

Kinderopvang in beweging

Dit eerste afzonderlijke jaaroverzicht van de kinderopvang in Vlaanderen maakt een meer gedetailleerd overzicht mogelijk. Toch kunnen we het proces van verandering in de kinderopvang niet laten oplichten uit de cijfers en feiten van één jaar. Het nieuwe jaaroverzicht wil daarom meer en beter dan vroeger de bijdrage van het betrokken jaar aan dat veranderingsproces duidelijk maken.

De Vlaamse kinderopvang is al jaren volop in beweging. Het jaaroverzicht is bedoeld om voeding te geven aan iedereen die zijn eigen positie in het kinderopvanglandschap wil (her)bepalen. Als momentopname stelt het iedereen in staat de chrono's gelijk te zetten en doelstellingen en acties af te stemmen op de feiten. Wie verantwoordelijkheid draagt in het beleid of voor het beheer van de sector, kan in dit overzicht ook het effect van beslissingen nagaan. Het jaaroverzicht zal niet ingaan op de oorzaken en de elementen van de veranderingen, noch op het sturen van het veranderingsproces of op de (soms verschillende) richtingen die actoren willen inslaan en de doelstellingen die eenieder wil bereiken.

EVOLUTIES

Het decreet over de kwaliteitszorg in de welzijnsvoorzieningen (1997) was een eerste sturende factor in het vernieuwingsproces. Het beleidsplan kinderopvang van onze voogdijminister en de Vlaamse regering (2000) is niet zomaar een tweede sturende factor in dat proces van vernieuwing, maar een eerste allesomvattend project om de Vlaamse kinderopvang op nieuwe sporen te zetten. Voor Kind en Gezin is de uitvoering ervan prioritair. Wat al gedaan werd ter uitvoering van dit beleidsplan, wordt dan ook aangegeven.

De beweging in de kinderopvang blijkt uit de groei van het aantal plaatsen en het aantal opvangdagen. Het aantal opvangplaatsen per 1000 kinderen onder de 3 jaar steeg van 291 naar ruim 300. Het aandeel van de particuliere sector daarin steeg van 28,7% naar 29,1%.

Het aantal plaatsen in de particuliere sector steeg met 4,1%, tegenover een stijging met 5,3% in de erkende sector. Het aantal ingeschreven kinderen steeg van 208.000 naar bijna 227.000. Dit stijgende gebruik blijkt overigens uit het aantal kinderen dat regelmatig gebruik maakt van kinderopvang. Het aantal kinderen tussen 3 maanden en 2,5 jaar dat regelmatig gebruikmaakt van dagopvang, steeg van 54,5% in 1993 naar 61,6% in 1999.

Onder meer door de uitbreiding van het aantal plaatsen stegen de uitbetaalde subsidies aan de erkende kinderopvang met bijna 5%.

De inkomsten uit de ouderbijdragen stegen iets minder snel, waardoor het relatieve aandeel van de ouderbijdragen in de financiering van de erkende opvang licht is gedaald. De gemiddeld betaalde ouderbijdrage steeg met iets meer dan 2%, dus minder snel dan de totale inkomsten uit ouderbijdragen die met bijna 3% stegen.

De buitenschoolse kinderopvang valt onder het meersporenbeleid en is in dynamische ontwikkeling. Het aantal plaatsen en het aantal ingeschreven kinderen in initiatieven voor buitenschoolse opvang stegen met circa 16%. Het aantal ingeschreven kinderen in de buitenschoolse opvang in de gewone gesubsidieerde en particuliere sector steeg met ruim 12%. Het aantal plaatsen per 1000 kinderen tussen 3 en 12 jaar in de initiatieven voor buitenschoolse opvang

steeg van 21 naar 24,5. De grootouders én de scholen blijven evenwel de belangrijkste opvangvormen voor de schoolgaande kinderen.

Dat het budgettaire aandeel van de kinderopvang in de uitgaven van Kind en Gezin 64,6% bedraagt, is slechts één indicator voor het belang van deze sector voor Kind en Gezin.

PROCES VAN VERANDERING

Op zich zegt dat budgettaire aandeel weinig over het veranderingsproces zelf. Maar het peilen van de verandering en het behoedzaam zoeken naar gepaste antwoorden gedurende vele vergaderuren en voor de verschillende opvangsectoren geven exact het belang en de aandacht weer die aan kinderopvang worden gegeven.

Zowel de initiatiefnemer als de opvangzoeker kwam aan bod bij de gedreven inzet van Kind en Gezin om het beleidsplan te realiseren, om knelpunten op te lossen en om accentverschuivingen in te passen.

Het beleidsplan zoekt een antwoord op de eenvoudige vaststelling dat ondanks de neerwaartse trend van de geboorten, de vraag naar kinderopvang stijgt. Economische, maatschappelijke en andere factoren brengen daarnaast het moeilijker gegeven dat nieuwe opvangplaatsen aan een gevarieerder profiel moeten beantwoorden.

Ter uitvoering van het beleidsplan nam de Raad van Bestuur de eerste beslissingen voor de uitbreiding van het aantal opvangplaatsen met 10.000 over de volgende 4 jaar. Een programmatie- en planningsmethode zal ervoor zorgen dat de toegekende opvangplaatsen op een verantwoorde wijze gespreid worden over de provincies en gemeenten. Een meerjarenplanning in dit verband is volstrekt noodzakelijk.

MEERWAARDE

Uit de wijze waarop de problemen benaderd worden en uit de aard van de beslissingen blijkt dat de Raad van Bestuur van Kind en Gezin minstens evenzeer het accent legt op de aard van de opvangplaatsen als op hun aantal. Ouders zoeken opvang op maat. Opvang moet steeds meer flexibel zijn, individueel en kindgericht, onmiddellijk toegankelijk wanneer nodig, open voor bepaalde doelgroepen waaronder kinderen met een specifieke zorgbehoefte. Opvang moet bijgevolg een meerwaarde bieden. Consultancy moet als nieuw besliste dienstverlening de combinatie van gezin en arbeid door kinderopvang mogelijk helpen maken.

De meerwaarde moet ook geadviseerd en nagestreefd worden via het lokale overleg. Daarom had Kind en Gezin bijzondere aandacht voor het lokale overlegproces, voor het omkaderend team in de provincies en voor het opentrekken van het lokale overleg naar de hele kinderopvang.

De dynamiek van de lokale beleidsplanning blijkt uit het gegeven dat er 10% meer gemeenten een afgewerkt lokaal beleidsplan kinderopvang hebben. 66% heeft nu al een beleidsplan, 80% van de gemeenten heeft minstens een lokaal overleg gestart.

De acties, beslissingen en adviezen van de Raad van Bestuur gingen, daarin gesterkt door overleg met de sector, uit naar een groeiende responsabilisering van en samenwerking met de voorzieningen. Zij krijgen een grotere verantwoordelijkheid in het realiseren van opvang volgens hun inzicht en ervaring. De rol van Kind en Gezin evolueert meer en meer naar het faciliteren, het mogelijk maken dat de voorzieningen hun opdracht kunnen uitvoeren.

Maar niet alles kan. Ook in 2000 zag de Raad van Bestuur bij beslissingen over erkenningen toe op de basisvereisten en op een minimale basiskwaliteit. Kinderen en ouders hebben recht op een gegarandeerde kwaliteit.

KWALITEIT EN CONTINUÏTEIT

De grote zorg was om het zowel in de gesubsidieerde als in de particuliere sector mogelijk te maken dat de kwaliteitsnorm wordt gehaald.

De ontwikkeling van een kwaliteitsteam en het werken aan het inspectiegebeuren werden ook in 2000 intensief voortgezet. Vorming, een kwaliteitshelpdesk, goede communicatie, (zelf)evaluatie-instrumenten en het bevorderen van een goed financieel en algemeen management droegen niet alleen bij tot kwaliteit, maar ook tot continuïteit.

Het aantal klachten over de dienstverlening in de kinderopvang is licht gestegen, maar blijft hoe dan ook relatief gezien minimaal.

Het grotere pakket van investeringstoelagen werd aangewend voor zowel nieuwbouw als vernieuwbouw van kinderdagverblijven.

Een voorstel van regelgeving voor brandveilige kinderdagverblijven werd goedgekeurd.

De groei van de particuliere sector versterkt de behoefte om deze sector nog meer te ondersteunen. Er werd dan ook samengewerkt met de beroepsvereniging. Het beleidsplan en een vroeger ontwikkeld actieprogramma van Kind en Gezin vormen de leidraad bij de aandacht voor de particuliere sector.

Continuïteit en versterking worden ook beoogd door het Vlaams Intersectoraal Akkoord. In 2000 onderhandelden de Vlaamse overheid en de sociale partners over de omzetting van dit akkoord in concrete acties. Kind en Gezin zorgde mede voor de berekening van de nodige simulaties en voor de inpassing in de regelgeving.

Een blijvende grote aandacht ging ook uit naar de verdere dynamische groei van de buitenschoolse opvang en naar knelpunten in het algemeen zoals de groeiende schaarste aan gekwalificeerd personeel en de problematiek van de opvanggezinnen.

Als apart overzicht geeft het jaarverslag aan hoe de kinderopvang in het voorbije jaar gegroeid en veranderd is. Initiatiefnemers krijgen betere mogelijkheden om hun project te realiseren. Gezinnen kunnen hun persoonlijk en familiaal leven beter combineren met arbeid. Kinderen kunnen terecht in een opvang waarbij zij optimale kansen tot ontwikkeling krijgen.

Will Verniest
afdelingshoofd Kinderopvang

Deel 1: Cijfers en feiten

Hoofdstuk 1: Schets van het opvanglandschap

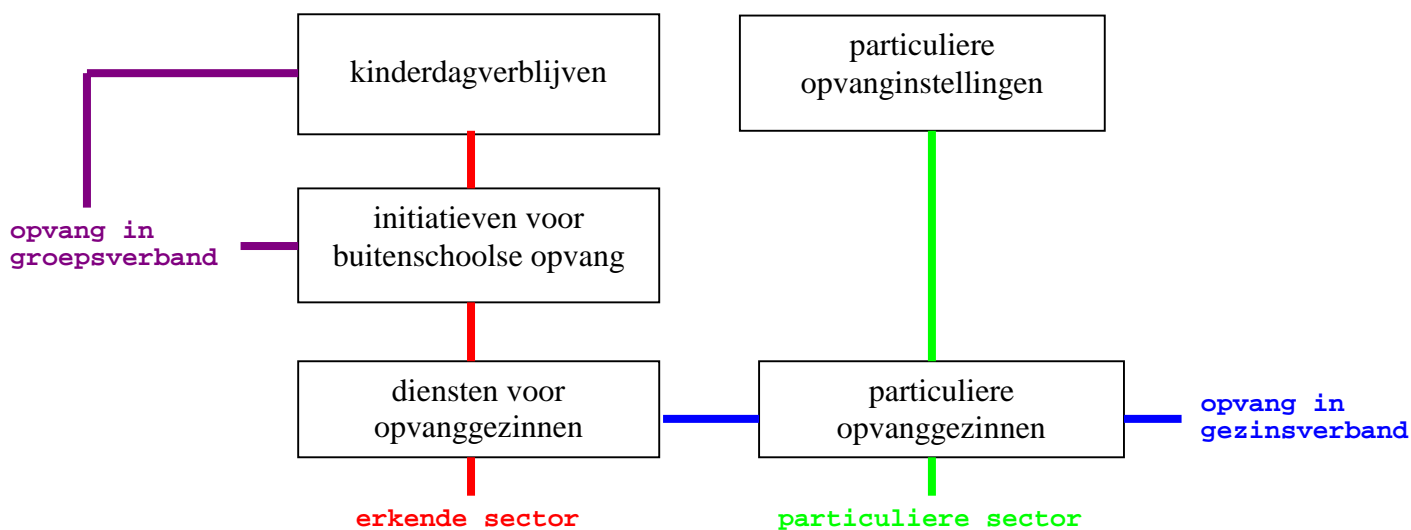
Ouders die hun kinderen buitenshuis laten opvangen, kunnen een beroep doen op een waaier van opvangmogelijkheden, waarbij een onderscheid bestaat tussen informele en formele kinderopvang.

1. Informele kinderopvang

Informele opvang is de opvang door grootouders, familie, vrienden of kennissen, en de opvang die zich situeert in het thuismilieu van het kind (huispersoneel, au pair, babysit,...) Hoewel Kind en Gezin bij deze opvang geen directe rol speelt, houdt ze er in haar beleid inzake kinderopvang wel rekening mee. Zo zal worden nagegaan hoe grootouders en andere betrokkenen beter geïnformeerd kunnen worden over bepaalde aspecten van kinderopvang.

2. Formele kinderopvang

Wat de formele opvang betreft, worden er vijf types opvangvoorzieningen onderscheiden (zie ook schets 1)

Schets 1. Schets van het formele kinderopvanglandschap

KINDERDAGVERBLIJVEN

Het gaat om opvang in groepsverband, erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin. Er zijn twee soorten kinderdagverblijven. Enerzijds de crèches die in dagopvang voorzien van kinderen voor ze naar de basisschool gaan en in de overgangperiode tussen kinderopvang en basisschool. Ze hebben een minimumcapaciteit van 23 plaatsen. Anderzijds bestaat er een beperkt aantal peutertuinen voor dagopvang van kinderen vanaf 18 maanden, voor ze naar de basisschool gaan en in de overgangperiode. Ze hebben een minimumcapaciteit van 20 plaatsen. Sommige kinderdagverblijven hebben een bijkomend aanbod van buitenschoolse kinderopvang, ofwel in

dezelfde lokalen (kinderen uit het kleuteronderwijs), ofwel in aparte lokalen (kinderen uit het basisonderwijs).

DIENSTEN VOOR OPVANGGEZINNEN

Het gaat om opvang in gezinsverband, georganiseerd vanuit een dienst die erkend en gesubsidieerd wordt door Kind en Gezin. Deze dienst groepeerd minimaal 14 opvanggezinnen. Elk opvanggezin kan maximaal 8 kindjes gelijktijdig opvangen, gemiddeld 4 voltijds. De dienst voorziet minstens 4 maal per jaar een vorming voor het opvanggezin. Deze opvanggezinnen kunnen ook buitenschoolse opvang verzorgen voor kinderen uit het basisonderwijs.

In de bovenvermelde voorzieningen betalen de ouders een bijdrage die gerelateerd is aan hun inkomen.

De kinderopvangkost is fiscaal aftrekbaar, indien de kinderen jonger zijn dan 3 jaar.

De erkenning houdt een zekere kwaliteitsgarantie in en de opvangvoorziening wordt op regelmatige basis geïnspecteerd door Kind en Gezin.

PARTICULIERE OPVANGINSTELLINGEN

Het gaat om opvang in groepsverband.

PARTICULIERE OPVANGGEZINNEN

Het gaat om opvang in gezinsverband.

Het onderscheid tussen opvanggezinnen en -instellingen wordt gemaakt op basis van de capaciteit.

Beide particuliere voorzieningen moeten minstens gemeld zijn bij Kind en Gezin, maar het merendeel van de particuliere opvanginstellingen en opvanggezinnen kiest evenwel voor een attest van toezicht van Kind en Gezin. Dit attest biedt immers een aantal voordelen: de mogelijkheid om fiscale attesten uit te reiken aan de ouders, het bezoek van de regioverpleegkundige van Kind en Gezin (opvanggezinnen en kleine opvanginstellingen), de terugbetaling van het inschrijvingsgeld voor bepaalde opleidingen,...

Sommige particuliere opvangvoorzieningen bieden ook buitenschoolse kinderopvang voor kinderen uit het basisonderwijs.

De particuliere voorzieningen bepalen vrij hun ouderbijdrage. Een attest van toezicht houdt een zekere kwaliteitsgarantie in en de voorziening onder toezicht wordt op regelmatige basis geïnspecteerd door Kind en Gezin. Ook in de enkel gemelde voorzieningen hebben de inspectieambtenaren van Kind en Gezin tijdens de opvangmomenten in principe toegang tot alle plaatsen of ruimten die voor de opvang bestemd zijn of ermee verband houden. In de praktijk gebeurt dit tot nu toe alleen wanneer er een klacht is over de enkel gemelde voorziening. De kinderopvangkost is fiscaal aftrekbaar, indien de kinderen jonger zijn dan 3 jaar.

INITIATIEVEN VOOR BUITENSCHOOLSE OPVANG

Specifiek en exclusief gericht op de buitenschoolse opvang van kinderen uit het basisonderwijs. Ze bieden voor- en naschoolse opvang, op woensdagnamiddag, op schoolvrije dagen en gedurende de schoolvakanties. Initiatieven voor buitenschoolse opvang worden erkend maar niet gesubsidieerd door Kind en Gezin.

De erkenning door Kind en Gezin zet het licht op groen om subsidies aan te vragen bij het Fonds voor Collectieve Uitrustingen en Diensten (FCUD) en Weerwerk-gesco's bij de administratie Werkgelegenheid (ministerie van de Vlaamse Gemeenschap).

Formele opvangvoorzieningen en specifieke doelgroepen en opvangvragen

Kinderopvang is in de eerste plaats nodig omdat ouders hun beroepsactiviteit willen combineren met de zorg voor hun kinderen; Maar meer en meer wordt vastgesteld dat kinderopvang ruimere functies vervult. Opvangvoorzieningen beperken zich niet tot het louter opvangen van kinderen, maar nemen ook een opvoedings- en gezinsondersteunende functie op. Ook wat het aanbod betreft, zijn er heel wat voorzieningen (kinderdagverblijven, particuliere opvanginstellingen, initiatieven voor buitenschoolse opvang, opvanggezinnen) die meer aanbieden dan alleen maar dagopvang of buitenschoolse opvang. Ze vangen ook kinderen op 's morgens vroeg, 's avonds laat, in het weekend en soms 's nachts. Daarnaast zijn er ook voorzieningen die extra aandacht hebben voor specifieke doelgroepen zoals kinderen met een specifieke zorgbehoefte en kinderen uit kansarme en allochtone gezinnen.

Formele opvangvoorzieningen en opvang van zieke kinderen

Wanneer een kind licht ziek is en er geen besmettingsgevaar dreigt voor de andere opgevangen kinderen, kan het meestal terecht in de opvangvoorziening waar het normaal wordt opgevangen. Daarnaast organiseren een aantal kinderdagverblijven en initiatieven voor buitenschoolse opvang thuisopvang voor zieke kinderen. Zij hebben een aantal kinderverzorgsters in dienst die aan huis de opvang verzorgen wanneer het kind ziek is.

Meersporenbeleid buitenschoolse opvang

Inzake buitenschoolse opvang zijn er verschillende initiatiefnemers. Zoals al vermeld, kunnen naast de initiatieven voor buitenschoolse opvang ook andere erkende voorzieningen (kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen) en particuliere voorzieningen buitenschoolse opvang organiseren. Daarnaast verzorgen ook scholen buitenschoolse kinderopvang. Ook zij moeten deze activiteit melden aan Kind en Gezin.

3. De meldingsplicht aan Kind en Gezin

Iedereen die op bestendige wijze en al dan niet tegen betaling kinderen onder 12 jaar opvangt, moet deze opvangactiviteit melden aan Kind en Gezin. Ouders en verwanten tot en met de vierde graad en initiatieven die opvang organiseren in het thuismilieu van het kind zijn vrijgesteld van deze meldingsplicht.

Hoofdstuk 2: Kinderopvang in cijfers

1. Aantal opvangvoorzieningen

Eind 2000 functioneerden er 316 kinderdagverblijven en 206 diensten voor opvanggezinnen. Daarvan waren er 32 kinderdagverblijven die buitenschoolse opvang in aparte lokalen organiseerden. In vergelijking met 1999 bleef het aantal erkende en gesubsidieerde voorzieningen nagenoeg ongewijzigd: het aantal kinderdagverblijven is met 2 toegenomen, het aantal diensten met 1 verminderd en het aantal kinderdagverblijven met buitenschoolse opvang in aparte lokalen met 3 gestegen. In 2000 waren er 166 initiatieven voor buitenschoolse opvang, wat een stijging is met 21 initiatieven tegenover 1999.

In de particuliere kinderopvang is het aantal opvanggezinnen met een attest van toezicht gedaald en het aantal opvanginstellingen met een attest van toezicht gestegen. Eind 2000 waren er 1.551 particuliere opvanggezinnen en 706 particuliere opvanginstellingen met een attest van toezicht. Een overzicht van de opvanggezinnen en opvanginstellingen die zich alleen gemeld hebben is moeilijk op te maken, omdat deze voorzieningen een stopzetting van hun opvangactiviteiten niet altijd melden aan Kind en Gezin.

Opvangvoorzieningen

	1999	2000
<hr/>		
<i>Erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>		
Kinderdagverblijven	314	316
Diensten voor opvanggezinnen	207	206
Buitenschoolse opvang georganiseerd door een kinderdagverblijf	29	32
<hr/>		
<i>Erkend door Kind en Gezin</i>		
Initiatieven voor buitenschoolse opvang	145	166
<hr/>		
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>		
Particuliere opvanginstellingen	671	706
Particuliere opvanggezinnen	1643	1551
<hr/>		

2. Aantal erkende en/of gesubsidieerde opvangvoorzieningen en aantal opvangvoorzieningen met attest van toezicht

Evoluties in het aantal opvangvoorzieningen

Starters

Onder starters verstaan we die kinderdagverblijven, diensten voor opvanggezinnen en initiatieven voor buitenschoolse opvang die in 2000 erkend werden door de Raad van Bestuur van Kind en Gezin en de particuliere voorzieningen aan wie een voorlopig attest van toezicht werd toegekend. Het aantal starters in de erkende en gesubsidieerde sector lag in 2000 zeer laag. Ook in 1999 was dit

het geval. De laatste 2 jaren startten er zelfs geen diensten voor opvanggezinnen. Dit is ook niet verwonderlijk aangezien in bijna elke gemeente reeds een dienst voor opvanggezinnen actief is.

Wat de initiatieven voor buitenschoolse opvang betreft, ligt het aantal startende initiatieven hoger dan in 1999. In 2000 werden er immers 21 initiatieven erkend door de Raad van Bestuur van Kind en Gezin. Het gaat hierbij om nieuwe voorzieningen en niet om nieuwe vestigingsplaatsen van een bestaande voorziening.

In de particuliere opvang onder toezicht van Kind en Gezin ligt het aantal starters duidelijk veel hoger dan in de gesubsidieerde sector.

Het aantal particuliere opvanggezinnen dat start, ligt hoger dan het aantal opvanginstellingen.

In vergelijking met 1999 ligt het aantal startende opvanginstellingen lager en het aantal startende opvanggezinnen hoger.

STARTERS

	1999	2000
<i>Erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>		
Kinderdagverblijven (1)	3	3
Diensten voor opvanggezinnen (1)	0	0
Buitenschoolse opvang in aparte lokalen van kinderdagverblijven (2)	2	3
<i>Totaal erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>	5	6
<i>Erkend door Kind en Gezin</i>		
Initiatieven voor buitenschoolse opvang (1)	17	21
<i>Totaal erkend door Kind en Gezin</i>	17	21
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin (3)</i>		
Particuliere opvanginstellingen	100	88
Particuliere opvanggezinnen	151	168
<i>Totaal met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>	251	256
Algemeen totaal	273	283

(1) Rekening houdend met de datum van beslissing tot erkenning

(2) Rekening houdend met de effectieve startdatum

(3) Rekening houdend met de datum van toekenning van het voorlopig attest van toezicht

3. Aantal startende erkende en/of gesubsidieerde opvangvoorzieningen en aantal startende opvangvoorzieningen met attest van toezicht

Stopzettingen

Net als het aantal startende initiatieven erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin, was het aantal stopzettingen in deze sector nagenoeg onbestaande. In 1999 zette 1 kinderdagverblijf zijn werking stop. Het ging om een peuterspeelplaats die stopte om infrastructurele redenen, maar enkele maanden later een werking als crèche hervatte op een andere vestigingsplaats. In 2000 heeft een dienst verbonden aan een kinderdagverblijf zijn werking stopgezet.

Ook in de sector van de initiatieven voor buitenschoolse opvang hebben in 2000 geen voorzieningen hun werking gestaakt.

In de particuliere sector ligt het aantal stopzettingen hoger, zowel in vergelijking met de erkende sector als in vergelijking met 1999. Bij de particuliere opvanggezinnen is het aantal stopzettingen het grootst.

STOPZETTINGEN

	1999	2000
<i>Erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>		
Kinderdagverblijven	1	0
Diensten voor opvanggezinnen	0	1
Buitenschoolse opvang in aparte lokalen van kinderdagverblijven	0	0
<i>Totaal erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>	<i>1</i>	<i>1</i>
<i>Erkend door Kind en Gezin</i>		
Initiatieven voor buitenschoolse opvang	0	0
<i>Totaal erkend door Kind en Gezin</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>		
Particuliere opvanginstellingen	30	41
Particuliere opvanggezinnen	193	224
<i>Totaal met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>	<i>223</i>	<i>265</i>
Algemeen totaal	224	266

4. Aantal stoppende erkende en/of gesubsidieerde opvangvoorzieningen en aantal stoppende opvangvoorzieningen met een attest van toezicht

Aantal intrekkingen van de erkenning of het attest van toezicht

In de erkende en/of gesubsidieerde sector werd in 2000 van 1 kinderdagverblijf de erkenning ingetrokken.

Het aantal particuliere opvanginstellingen waarvan het attest van toezicht in 2000 werd ingetrokken, is zeer beperkt. Ook in 1999 was dit het geval. Bovendien werden niet in alle provincies attesten van toezicht ingetrokken. In Limburg en Vlaams-Brabant werden geen attesten

van toezicht ingetrokken, in Antwerpen, het Brussels Gewest en West-Vlaanderen 1 en in Oost-Vlaanderen 3.

Ook in de sector van de particuliere opvanggezinnen is een intrekking van het attest van toezicht eerder uitzonderlijk. In 2000 werd alleen in de provincies Antwerpen, Vlaams-Brabant en West-Vlaanderen een attest van toezicht ingetrokken.

INTREKKINGEN

	1999	2000
<i>Erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>		
Kinderdagverblijven	0	1
Diensten voor opvanggezinnen	0	0
<i>Erkend door Kind en Gezin</i>		
Initiatieven voor buitenschoolse opvang	0	0
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>		
Particuliere opvanginstellingen	9	6
Particuliere opvanggezinnen	2	3
Totaal	11	10

5. Aantal erkende opvangvoorzieningen waarvan de erkenning werd ingetrokken en aantal particuliere opvangvoorzieningen waarvan het attest van toezicht werd ingetrokken

Aantal beroepsdossiers

Erkende opvangvoorzieningen kunnen tegen een aantal beslissingen beroep aantekenen bij de minister, die hiervoor een advies vraagt aan de beroepscommissie van de Vlaamse Gezins- en Welzijnsraad. Het gaat hierbij om een gehele of gedeeltelijke weigering van een principieel akkoord, een erkenning of subsidiëring, een intrekking van een erkenning of een weigering van de verlenging van de erkenning. Tot nu toe heeft zich nog geen dergelijke beroepsprocedure voorgedaan.

Particuliere opvangvoorzieningen kunnen bij Kind en Gezin beroep aantekenen tegen het niet toekennen van een attest van toezicht of een verlenging ervan, het niet toekennen van een capaciteitsuitbreiding en het intrekken van een attest van toezicht. Het aantal ingediende beroepsdossiers in 2000 ligt zeer laag, bij de opvanginstellingen iets hoger dan bij de opvanggezinnen. Opvallend is ook dat maar heel weinig beroepen kunnen worden ingewilligd. Bij de particuliere opvanginstellingen zijn de beroepen gespreid over de verschillende provincies, met uitzondering van de provincie Limburg waar zich geen beroep voordeed. De beroepen bij de particuliere opvanggezinnen kwamen vanuit de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen.

BEROEPSDOSSIERS

	1999		2000	
	ingediend	ingewilligd	ingediend	ingewilligd
Particuliere opvanginstellingen	7	0	10	2
Particuliere opvanggezinnen	2	1	2	0
Totaal	9	1	12	2

6. Aantal ingediende beroepsdossiers en het resultaat van het beroep

2. Aantal opvangplaatsen

Eind 2000 waren er in totaal 43.438 gesubsidieerde opvangplaatsen. Ten opzichte van 1999 is dit een verhoging met 844 plaatsen, een stijging van 2%.

In de kinderdagverblijven nam het aantal plaatsen toe met 165 (1,2%), in de diensten was er een toename met 464 (1,6%) en de buitenschoolse opvang in aparte lokalen van een kinderdagverblijf groeide met 215 plaatsen (29,4%).

De diensten voor opvanggezinnen maken 66,7% uit van de gesubsidieerde plaatsen, de kinderdagverblijven 31,1% en de buitenschoolse opvang in aparte lokalen 2,2%.

Eind 2000 waren er in de initiatieven voor buitenschoolse opvang 15.233 plaatsen erkend. In vergelijking met 1999 is dit een stijging met 2.128 plaatsen (16,2%).

In particuliere opvanggezinnen onder toezicht waren er eind 2000 7.453 plaatsen en in particuliere opvanginstellingen onder toezicht 11.449. Samen zijn dit 18.902 plaatsen in opvangvoorzieningen die enkel onder toezicht staan van Kind en Gezin. In vergelijking met 1999 is dit een stijging van 4,1%, uitsluitend gerealiseerd in de sector van de opvanginstellingen.

In totaal waren er eind 2000 77.573 opvangplaatsen erkend, gesubsidieerd of onder toezicht van Kind en Gezin. Dit is een stijging van 5,0% of 3.719 plaatsen.

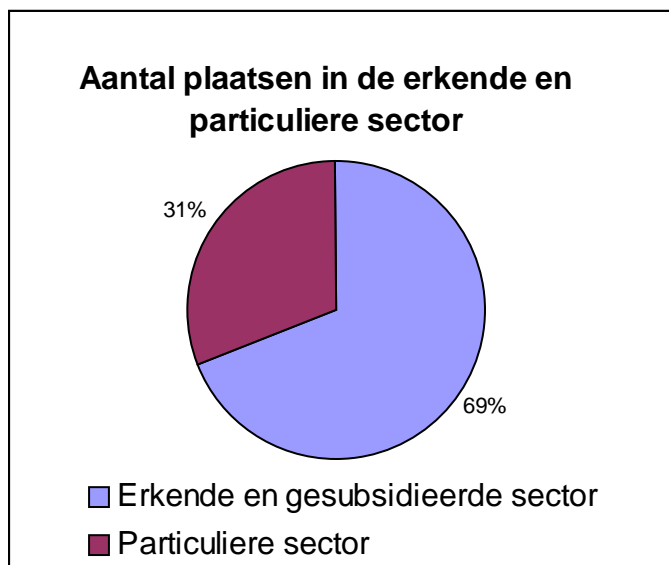
Wat het aantal opvangplaatsen per provincie betreft, had Antwerpen eind 2000 het grootste aantal plaatsen in kinderdagverblijven. Limburg had het laagste aantal.

Ook voor de diensten voor opvanggezinnen telt Antwerpen het grootste aantal plaatsen, gevolgd door Oost-Vlaanderen. Het Brussels Gewest kent het kleinste aantal plaatsen.

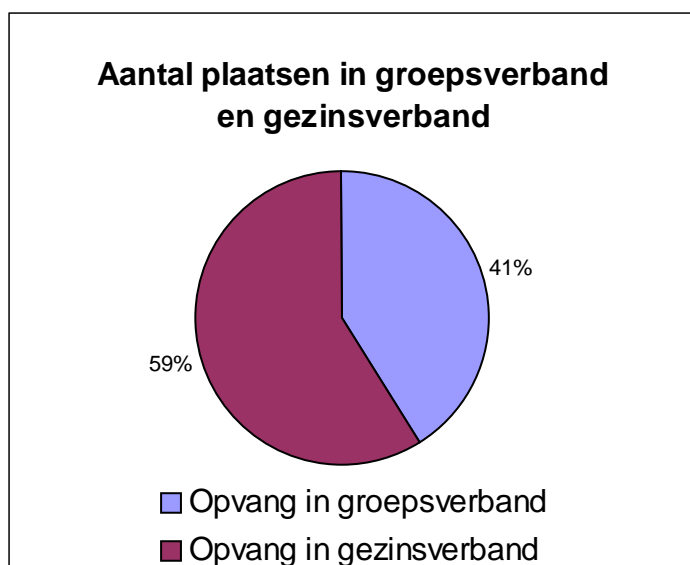
Het aantal plaatsen voor buitenschoolse opvang in aparte lokalen van een kinderdagverblijf, was het hoogste in Limburg, hoewel het aantal plaatsen in West- en Oost-Vlaanderen van dezelfde grootteorde is. In het Brussels Gewest zijn er geen plaatsen voor buitenschoolse opvang in aparte lokalen van een kinderdagverblijf.

Het aantal plaatsen in de sector van de initiatieven voor buitenschoolse opvang was eind 2000 ongeveer gelijk in Antwerpen, Oost-Vlaanderen en Limburg, die het grootste aantal tellen. In het Brussels Gewest zijn er geen erkende initiatieven voor buitenschoolse opvang.

Wat het aantal plaatsen in de particuliere sector betreft, stellen we vast dat West-Vlaanderen eind 2000 het grootste aantal opvangplaatsen had. In Limburg was het aantal plaatsen eerder beperkt.

7. Verhouding aantal opvangplaatsen in erkende en gesubsidieerde sector (kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen) – aantal opvangplaatsen in particuliere sector (particuliere opvanggezinnen en particuliere opvanginstellingen)- 2000

8. Verhouding aantal opvangplaatsen in groepsverband (kinderdagverblijven en particuliere opvanginstellingen) – aantal opvangplaatsen in gezinsverband (diensten voor opvanggezinnen en particuliere opvanggezinnen)- 2000

OPVANGPLAATSEN

	1999	2000
<hr/>		
<i>Erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>		
Crèches	12 726	12 911
Peutertuinen	620	600
<hr/>		
<i>Totaal kinderdagverblijven</i>	<i>13 346</i>	<i>13 511</i>
<hr/>		
Diensten voor opvanggezinnen	28 236	28 740
Diensten voor opvanggezinnen georganiseerd door kinderdagverblijf	280	240
<hr/>		
<i>Totaal diensten voor opvanggezinnen</i>	<i>28 516</i>	<i>28 980</i>
<hr/>		
Buitenschoolse opvang in aparte lokalen van kinderdagverblijven	732	947
<hr/>		
<i>Totaal erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>	<i>42 594</i>	<i>43 438</i>
<hr/>		
<i>Erkend door Kind en Gezin</i>		
Initiatieven voor buitenschoolse opvang	13 105	15 233
<hr/>		
<i>Totaal erkend door Kind en Gezin</i>	<i>13 105</i>	<i>15 233</i>
<hr/>		
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin (1)</i>		
Particuliere opvanginstellingen	10 408	11 449
Particuliere opvanggezinnen	7 747	7 453
<hr/>		
<i>Totaal met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>	<i>18 155</i>	<i>18 902</i>
<hr/>		
Algemeen totaal	73 854	77 573

(1) Eigen kinderen inbegrepen

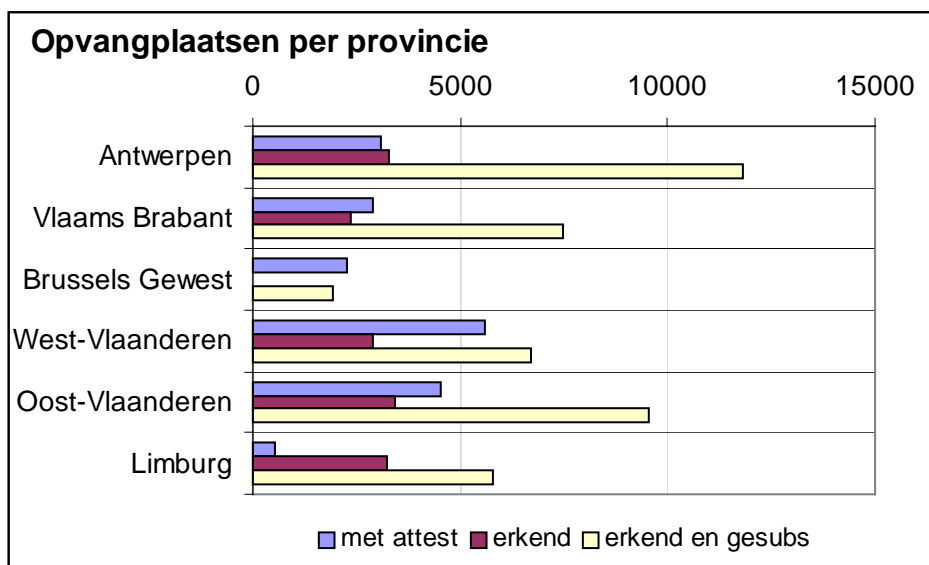
9. Aantal plaatsen in erkende en/of gesubsidieerde opvangvoorzieningen en in opvangvoorzieningen met een attest van toezicht

OPVANGPLAATSEN PER PROVINCIE

	Antwerpen		Vlaams- Brabant		Brussels Gewest		West- Vlaanderen		Oost- Vlaanderen		Limburg	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000
<i>Erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>												
Kinderdagverblijven	3233	3217	3069	3085	1851	1851	1551	1600	2524	2640	1118	1118
Diensten voor opvanggezinnen	8400	8596	4236	4236	80	80	4740	4868	6608	6664	4340	4424
Buitenschoolse opvang in aparte lokalen van kinderdagverblijven	16	16	109	146	0	0	222	254	263	262	122	269
<i>Totaal erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>	<i>11 649</i>	<i>11 829</i>	<i>7414</i>	<i>7467</i>	<i>1931</i>	<i>1931</i>	<i>6513</i>	<i>6722</i>	<i>9395</i>	<i>9566</i>	<i>5580</i>	<i>5811</i>
<i>Erkend door Kind en Gezin</i>												
Initiatieven voor buitenschoolse kinderopvang	2753	3330	2239	2370	0	0	2305	2880	2802	3409	3006	3244
<i>Totaal erkend door Kind en Gezin</i>	<i>2753</i>	<i>3330</i>	<i>223</i>	<i>2370</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>2305</i>	<i>2880</i>	<i>2802</i>	<i>3409</i>	<i>3006</i>	<i>3244</i>
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin (1)</i>												
Particuliere opvanginstellingen	1800	2233	1411	1609	1877	2137	2082	2229	2807	2854	406	362
Particuliere opvanggezinnen	884	840	1303	1264	110	120	3510	3353	1737	1690	203	186
<i>Totaal met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>	<i>2684</i>	<i>3073</i>	<i>2714</i>	<i>2873</i>	<i>1987</i>	<i>2257</i>	<i>5592</i>	<i>5582</i>	<i>4544</i>	<i>4544</i>	<i>609</i>	<i>548</i>
Algemeen totaal	17 086	18 232	12 367	12 710	3918	4188	14 410	15 184	16 741	17 519	9195	9603

(1) Eigen kinderen inbegrepen

10. Aantal plaatsen in erkende en/of gesubsidieerde opvangvoorzieningen en in opvangvoorzieningen met attest van toezicht per provincie

11. Aantal plaatsen in erkende en/of gesubsidieerde opvangvoorzieningen en in opvangvoorzieningen met attest van toezicht per provincie

In het Vlaams Gewest waren er op 31 december 2000 300,6 kinderopvangplaatsen beschikbaar per 1000 kinderen onder de 3 jaar in gesubsidieerde of onder toezicht van Kind en Gezin staande kinderopvangvoorzieningen (gesubsidieerde sector: 213,1 plaatsen; de particuliere sector: 87,6 plaatsen). Tegenover 1999 is dit een toename met 9,2 plaatsen. Het aantal gesubsidieerde plaatsen per 1000 kinderen nam toe met 5,3 plaatsen en het aantal plaatsen onder toezicht met 4,0.

Het relatieve aantal opvangplaatsen verschilt van provincie tot provincie. West-Vlaanderen telt relatief gezien het grootste aantal, Limburg het kleinste.

Het relatieve aantal gesubsidieerde opvangplaatsen verschilt eveneens naar gelang van de provincie, hoewel de verschillen gering zijn. Vlaams-Brabant telt verhoudingsgewijs het grootste aantal gesubsidieerde plaatsen per 1000 kinderen. West-Vlaanderen telt het kleinste aantal gesubsidieerde plaatsen per 1000 kinderen.

Wat het relatieve aantal plaatsen in de particuliere sector betreft, kent West-Vlaanderen het grootste aantal. Het gaat hier voornamelijk om plaatsen in de particuliere opvanggezinnen. Limburg heeft relatief gezien het kleinste aantal plaatsen in de particuliere sector. De verschillen tussen de provincies voor de particuliere sector zijn groter dan de provinciale verschillen voor de gesubsidieerde sector.

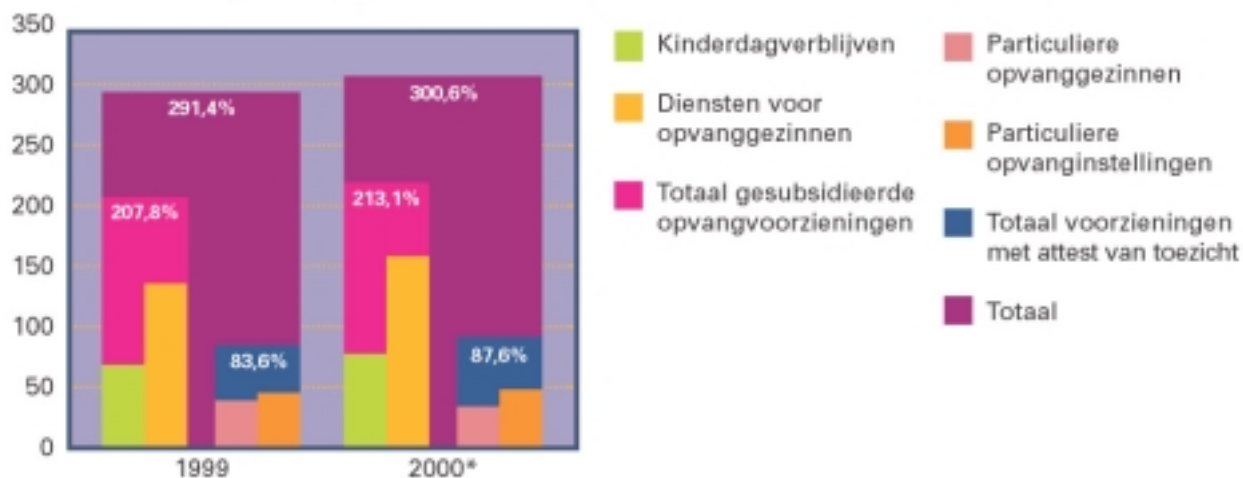
OPVANGPLAATSEN PER 1000 KINDEREN ONDER DE 3 JAAR IN HET VLAAMS GEWEST (1)

	1999	2000
<i>Erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>		
Kinderdagverblijven	59,7	61,4
Diensten voor opvanggezinnen	148,1	151,7
<i>Totaal erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>	<i>207,8</i>	<i>213,1</i>
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>		
Particuliere opvanginstellingen	43,7	48,9
Particuliere opvanggezinnen	40,0	38,6
<i>Totaal met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>	<i>83,6</i>	<i>87,6</i>
Algemeen totaal	291,4	300,6

(1) Deze cijfers zijn enigszins overschat omdat ook kinderen boven de 3 jaar worden opgevangen in de vermelde voorzieningen. Het is evenwel niet mogelijk om het aantal plaatsen dat gebruikt wordt voor buitenschoolse opvang te ramen.

12. Aantal opvangplaatsen per 1000 kinderen onder de 3 jaar in het Vlaams Gewest

Aantal opvangplaatsen per 1000 kinderen onder de 3 jaar in het Vlaams Gewest

13. Aantal opvangplaatsen per 1000 kinderen onder de 3 jaar in het Vlaams Gewest

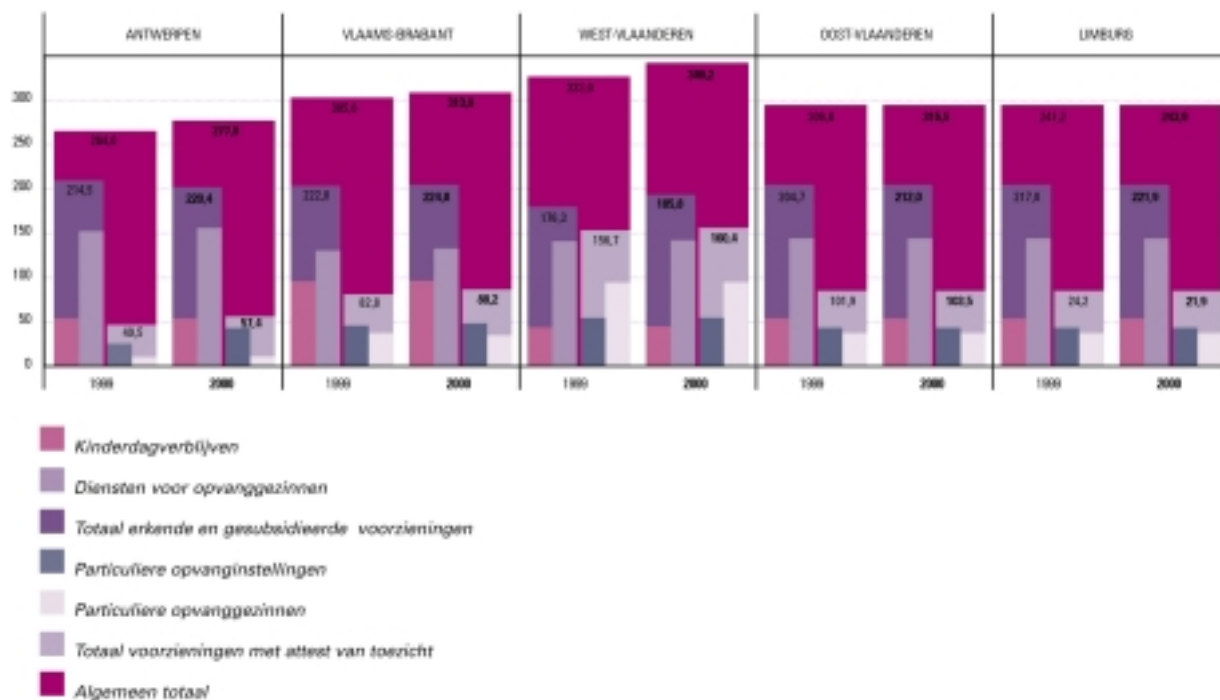
OPVANGPLAATSEN PER 1000 KINDEREN ONDER DE 3 JAAR PER PROVINCIE (1)

	Antwerpen		Vlaams- Brabant		West- Vlaanderen		Oost- Vlaanderen		Limburg	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000
<i>Erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>										
Kinderdagverblijven	59,6	60,0	93,6	94,7	43,5	46,0	56,6	60,1	44,4	44,8
Diensten voor opvanggezinnen	154,9	160,4	129,2	130,1	132,8	139,8	148,1	151,8	172,5	177,2
<i>Totaal erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>										
	214,5	220,4	222,8	224,8	176,3	185,8	204,7	212,0	217,0	221,9
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>										
Particuliere opvanginstellingen	33,2	41,7	43,0	49,4	58,3	64,0	62,9	65,0	16,1	14,5
Particuliere opvanggezinnen	16,3	15,7	39,7	38,8	98,4	96,3	38,9	38,5	8,1	7,4
<i>Totaal met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>										
	49,5	57,4	82,8	88,2	156,7	160,4	101,9	103,5	24,2	21,9
Algemeen totaal	264,0	277,8	305,6	313,0	333,0	346,2	306,6	315,5	241,2	243,9

(1) Deze cijfers zijn enigszins overschat, omdat ook kinderen boven de 3 jaar worden opgevangen in de vermelde voorzieningen. Het is evenwel niet mogelijk om het aantal plaatsen dat gebruikt wordt voor buitenschoolse opvang te ramen.

14. Aantal opvangplaatsen per 1000 kinderen onder de 3 jaar in het Vlaams Gewest per provincie

Opvangplaatsen per 1000 kinderen onder de 3 jaar per provincie

14. Aantal opvangplaatsen per 1000 kinderen onder de 3 jaar in het Vlaams Gewest per provincie

Het aantal opvangplaatsen per 1000 kinderen tussen 3 en 12 jaar ligt duidelijk lager dan voor kinderen jonger dan 3 jaar, maar gaat in stijgende lijn. Kinderen kunnen ook buitenschools opgevangen worden in kinderdagverblijven, opvanggezinnen en particuliere opvangvoorzieningen. Daarnaast zijn er ook de scholen die een belangrijke rol spelen bij de korte opvangmomenten voor en na de schooluren.

De provincie Limburg telt relatief gezien het grootste aantal plaatsen voor kinderen tussen 3 en 12 jaar, de provincie Antwerpen het kleinste aantal. Het aantal plaatsen in de andere 3 provincies is onderling vergelijkbaar.

OPVANGPLAATSEN PER 1000 KINDEREN TUSSEN 3 EN 12 JAAR IN HET VLAAMS GEWEST

	1999	2000
Initiatieven voor buitenschoolse opvang	21,0	24,5
In aparte lokalen van kinderdagverblijven	1,2	1,5
Totaal	22,2	26,1

16. Aantal opvangplaatsen per 1000 kinderen tussen 3 en 12 jaar in het Vlaams Gewest

OPVANGPLAATSEN PER 1000 KINDEREN TUSSEN 3 EN 12 JAAR PER PROVINCIE

	Antwerpen		Vlaams- Brabant		West- Vlaanderen		Oost- Vlaanderen		Limburg	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Initiatieven voor buitenschoolse opvang	15,9	19,3	21,0	22,2	19,4	24,3	20,3	24,6	35,0	38,4
In aparte lokalen van kinderdagverblijven	0,1	0,1	1,0	1,4	1,9	2,1	1,9	1,9	1,4	3,2
Algemeen totaal	16,0	19,4	22,0	23,5	21,2	26,5	22,2	26,5	36,4	41,6

17. Aantal opvangplaatsen per 1000 kinderen tussen 3 en 12 jaar per provincie

Evoluties in het aantal opvangplaatsen

Kinderdagverblijven

De Raad van Bestuur van Kind en Gezin erkende een aantal nieuwe kinderdagverblijven, die samen een capaciteit hebben van 86 plaatsen. Daarnaast erkende de Raad van Bestuur een aantal capaciteitsuitbreidingen, goed voor 151 plaatsen. In 2000 zijn er geen kinderdagverblijven gestopt. Provinciaal gezien stellen we vast dat er in 2000 enkel in de provincie Oost-Vlaanderen startende kinderdagverblijven waren. In alle provincies was er een capaciteitsuitbreiding in de sector van de kinderdagverblijven, uitgezonderd in Limburg en het Brussels Gewest.

KINDERDAGVERBLIJVEN

	1999	2000
Starters (1)	95	86
Capaciteitsuitbreidingen	192	151
Stopzettingen	20	0

Rekening houdend met de datum van beslissing tot erkenning

18. Overzicht van de evoluties in het aantal plaatsen in kinderdagverblijven

KINDERDAGVERBLIJVEN

	Antwerpen		Vlaams- Brabant		Brussels Gewest		West- Vlaanderen		Oost- Vlaanderen		Limburg	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Starters (1)	0	0	95	0	0	0	0	0	0	86	0	0
Capaciteitsuitbreidingen	55	40	60	16	9	0	39	49	14	46	15	0
Stopzettingen	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

(1) Rekening houdend met de datum van beslissing tot erkenning

19. Overzicht van de evoluties in het aantal opvangplaatsen in kinderdagverblijven per provincie

Diensten voor opvanggezinnen

In de sector van de diensten voor opvanggezinnen erkende de Raad van Bestuur van Kind en Gezin een aantal capaciteitsuitbreidingen, samen goed voor 532 plaatsen. Nieuwe diensten werden niet erkend en 1 dienst met een capaciteit van 40 plaatsen zette zijn werking stop.

In de provincies Antwerpen en West-Vlaanderen resulteerden de capaciteitsuitbreidingen in het grootste aantal plaatsen, gevolgd door de provincies Oost-Vlaanderen en Limburg. In het Brussels Gewest en in Vlaams-Brabant waren er geen capaciteitsuitbreidingen.

DIENSTEN VOOR OPVANGGEZINNEN

	1999	2000
Starters	0	0
Capaciteitsuitbreidingen	588	532
Stopzettingen	0	40

20. Overzicht van de evoluties in het aantal plaatsen in diensten voor opvanggezinnen

DIENSTEN VOOR OPVANGGEZINNEN

	Antwerpen		Vlaams- Brabant		Brussels Gewest		West- Vlaanderen		Oost- Vlaanderen		Limburg	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Starters	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Capaciteitsuitbreidingen	140	224	84	0	0	0	140	168	112	56	112	84
Stopzettingen	0	0	0	0	0	0	0	40	0	0	0	0

21. Overzicht van de evoluties in het aantal opvangplaatsen in diensten voor opvanggezinnen per provincie

Particuliere opvanginstellingen

In de sector van de particuliere opvanginstellingen is de bijkomende capaciteit door startende voorzieningen veel groter dan de capaciteit als gevolg van uitbreidingen. Het verlies aan plaatsen in stoppende opvanginstellingen is eveneens vrij belangrijk.

In 2000 waren er minder bijkomende plaatsen door startende particuliere opvanginstellingen en was er meer verlies aan plaatsen door stopzettingen dan in 1999.

De capaciteit van de startende opvanginstellingen is het grootst in de provincie Antwerpen, gevolgd door de provincies Oost- en West-Vlaanderen. Capaciteitsuitbreidingen werden in alle provincies gerealiseerd, behalve in de provincie Limburg. De capaciteit van de stoppende voorzieningen is het grootst in Oost-Vlaanderen en het kleinst in Limburg.

PARTICULIERE OPVANGINSTELLINGEN

	1999	2000
Starters (1)	1405	1321
Capaciteitsuitbreidingen (2)	246	271
Stopzettingen	380	561

Rekening houdend met de datum van toekenning van het voorlopig attest van toezicht

Rekening houdend met beslissingsdatum

22. Overzicht van de evoluties in het aantal plaatsen in particuliere opvanginstellingen

PARTICULIERE OPVANGINSTELLINGEN

	Antwerpen		Vlaams- Brabant		Brussels Gewest		West- Vlaanderen		Oost- Vlaanderen		Limburg	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Starters (1)	337	470	132	149	250	140	204	275	460	282	22	5
Capaciteitsuitbreidingen (2)	79	88	55	57	10	26	43	60	59	40	0	0
Stopzettingen	14	66	91	107	54	65	71	121	99	160	51	42

(1)Rekening houdend met de datum van toekenning van het voorlopig attest van toezicht

(2)Rekening houdend met de beslissingsdatum

23. Overzicht van de evoluties in het aantal opvangplaatsen in particuliere opvanginstellingen per provincie

Particuliere opvanggezinnen

In de sector van de particuliere opvanggezinnen zijn er vooral bijkomende plaatsen in startende particuliere opvanggezinnen. Het verlies aan plaatsen als gevolg van stopzettingen, is evenwel groter dan het aantal nieuwe plaatsen bij starters.

In 2000 waren er meer bijkomende plaatsen door starters door starters en meer verlies aan plaatsen door stoppers dan in 1999.

De capaciteit van de starters is het grootst in West-Vlaanderen en het kleinst in het Brussels Gewest. De capaciteit van de uitbreidingen is gespreid over de verschillende provincies en het grootst in Oost- en West-Vlaanderen. Het verlies aan plaatsen door stopzettingen is provinciaal gezien uiteenlopend, en duidelijk het grootst in West-Vlaanderen.

PARTICULIERE OPVANGGEZINNEN

	1999	2000
Starters (1)	695	816
Capaciteitsuitbreidingen (2)	117	81
Stopzettingen	874	1031

Rekening houdend met de datum van toekenning van het voorlopig attest van toezicht

(2) Rekening houdend met de beslissingsdatum

24. Overzicht van de evoluties in het aantal plaatsen in particuliere opvanggezinnen

PARTICULIERE OPVANGGEZINNEN

	Antwerpen		Vlaams- Brabant		Brussels Gewest		West- Vlaanderen		Oost- Vlaanderen		Limburg	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Starters (1)	82	88	102	143	34	10	306	306	144	239	27	30
Capaciteitsuitbreidingen (2)	21	11	6	8	0	4	80	33	10	23	0	2
Stopzettingen	82	123	163	145	15	4	392	468	186	243	36	48

(1.) Rekening houdend met de datum van toekenning van het voorlopig attest van toezicht

(2.) Rekening houdend met de beslissingsdatum

25. Overzicht van de evoluties in het aantal opvangplaatsen in particuliere opvanggezinnen per provincie

Initiatieven voor buitenschoolse opvang

In de sector van de initiatieven voor buitenschoolse opvang erkende de Raad van Bestuur van Kind en Gezin een aantal nieuwe initiatieven voor buitenschoolse opvang, die samen een capaciteit hebben van 1353 plaatsen. Daarnaast erkende de Raad van Bestuur een aantal capaciteitsuitbreidingen, samen goed voor 775 plaatsen. In 2000 waren er geen stopzettingen. De capaciteit van de startende initiatieven voor buitenschoolse opvang is provinciaal gezien zeer uiteenlopend. De capaciteitsuitbreidingen zijn gespreid over de verschillende provincies en het grootst in Limburg.

INITIATIEVEN VOOR BUITENSCHOOLSE OPVANG

	1999	2000
Starters (1)	1139	1353
Capaciteitsuitbreidingen	1168	775
Stopzettingen	0	0

(1) Rekening houdend met de datum van beslissing tot erkenning

26. Overzicht van de evoluties in het aantal plaatsen in initiatieven voor buitenschoolse opvang

INITIATIEVEN VOOR BUITENSCHOOLSE OPVANG

	Antwerpen		Vlaams- Brabant		Brussels Gewest		West- Vlaanderen		Oost- Vlaanderen		Limburg	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Starters (1)	172	444	489	35	0	0	271	384	36	465	171	25
Capaciteitsuitbreidingen	143	133	206	96	0	0	307	191	326	142	186	213
Stopzettingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

(1) Rekening houdend met de datum van beslissing tot erkenning

27. Overzicht van de evoluties in het aantal opvangplaatsen in initiatieven voor buitenschoolse opvang per provincie

Buitenschoolse opvang in aparte lokalen van een kinderdagverblijf

De capaciteit van het aantal uitbreidingen van de buitenschoolse opvang in aparte lokalen van een kinderdagverblijf is eerder gering, terwijl de capaciteit van de starters hoger ligt.

De capaciteitsuitbreidingen deden zich enkel voor in West-Vlaanderen en Limburg, terwijl de starters zich situeren in Vlaams-Brabant, West-Vlaanderen en Limburg.

BUITENSCHOOLSE OPVANG IN APARTE LOKALEN VAN EEN KINDERDAGVERBLIJF

	1999	2000
Starters (1)	44	174
Capaciteitsuitbreidingen (1)	33	42
Stopzettingen	0	0

Rekening houdend met de effectieve startdatum

28. Overzicht van de evoluties in het aantal plaatsen in de buitenschoolse opvang in aparte lokalen van een kinderdagverblijf

BUITENSCHOOLSE OPVANG IN APARTE LOKALEN VAN EEN KINDERDAGVERBLIJF

	Antwerpen		Vlaams- Brabant		Brussels Gewest		West- Vlaanderen		Oost- Vlaanderen		Limburg	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Starters (1)	0	0	0	37	0	0	0	30	14	0	30	107
Capaciteitsuitbreidingen (1)	0	0	7	0	0	0	0	2	4	0	22	40
Stopzettingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

(1) Rekening houdend met de effectieve startdatum

29. Overzicht van de evoluties in het aantal opvangplaatsen in buitenschoolse opvang in aparte lokalen van een kinderdagverblijf per provincie

3. Evolutie in het aantal aangesloten opvanggezinnen

Het aantal opvanggezinnen aangesloten bij een dienst is in 2000 licht gestegen tegenover 1999. In Vlaanderen zijn er eind 2000 113 aangesloten opvanggezinnen meer dan eind 1999.

De stijging is het sterkst in West-Vlaanderen, waar er eind 2000 54 aangesloten opvanggezinnen meer waren dan eind 1999. In de andere provincies is de stijging gelijklopend, namelijk tussen de 10 en de 20 opvanggezinnen. Enkel in het Brussels Gewest is het aantal aangesloten opvanggezinnen minimaal gedaald.

AANGESLOTEN OPVANGGEZINNEN PER PROVINCIE

Totaal		Antwerpen		Vlaams- Brabant		Brussels Gewest		West- Vlaanderen		Oost- Vlaanderen		Limburg	
1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000
7 779	7 892	2 303	2 322	1 160	1 171	16	15	1 283	1 337	1 833	1 849	1 184	1 198

30. Aantal opvanggezinnen aangesloten bij een dienst voor opvanggezinnen per provincie

4. Ingeschreven kinderen

Aantal

In 2000 waren er 78.385 kinderen ingeschreven in de erkende voorschoolse opvang en 32.917 in de voorschoolse opvang met attest van toezicht, een totaal van 111.302. Het aantal ingeschreven kinderen is gestegen met 3.670 (+ 3,4%). De stijging doet zich in de erkende sector bijna uitsluitend voor bij de diensten en in de particuliere sector bij de opvanginstellingen.

De initiatieven voor buitenschoolse opvang nemen in de buitenschoolse opvang een belangrijke plaats in. In 2000 waren er 82.518 kinderen ingeschreven. In vergelijking met 1999 is dit een stijging van 10.958 kinderen (15,3%).

Bij de kinderdagverblijven is het vooral de buitenschoolse opvang in aparte lokalen die in belang toeneemt. Het aantal ingeschreven kinderen stijgt met 1.492 (40,1%). Het aantal ingeschreven kinderen voor buitenschoolse opvang in het kinderdagverblijf zelf daalt met 22,9%. In de diensten is er een lichte stijging met 8,3%. Globaal gezien stijgt het aantal ingeschreven kinderen in buitenschoolse opvang in de erkende en gesubsidieerde sector met 11,5%.

In de particuliere sector blijft het aantal ingeschreven kinderen voor buitenschoolse opvang lager, hoewel er een stijging merkbaar is met 17,6%.

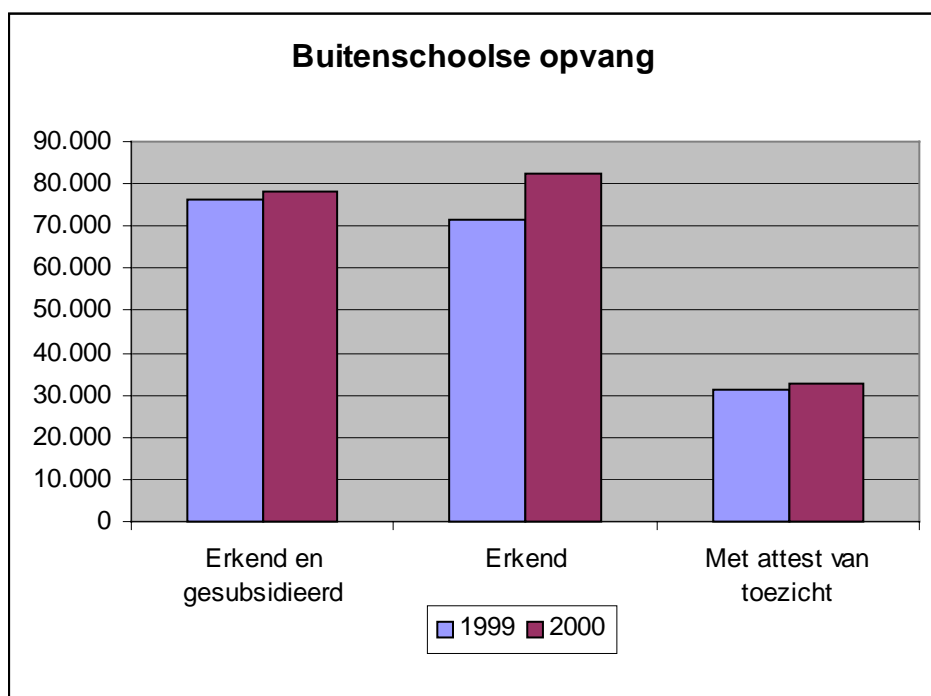
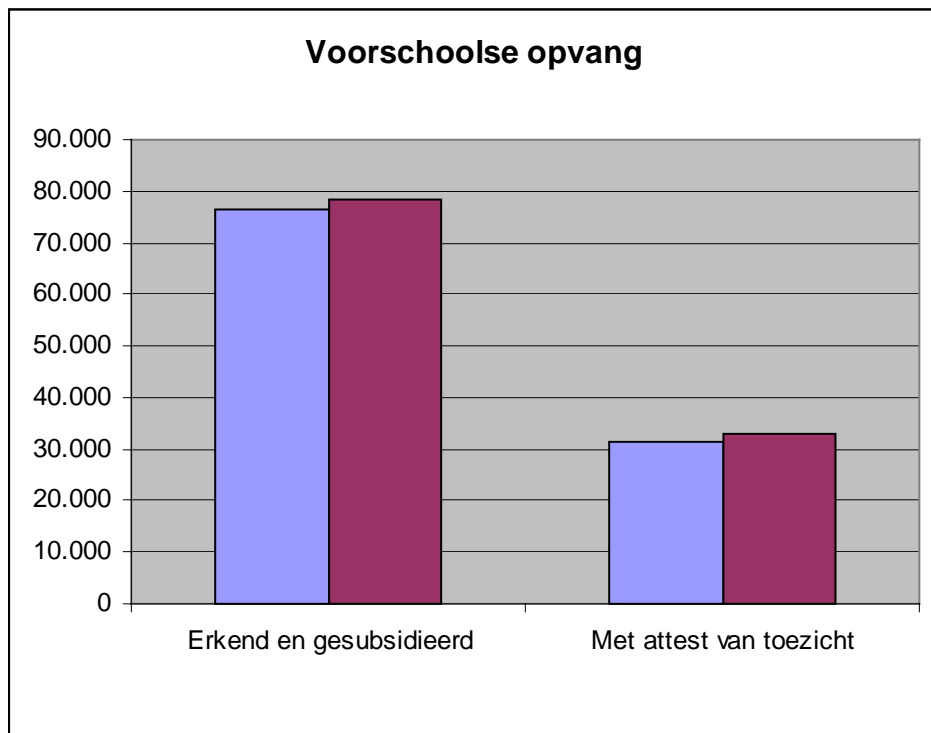
INGESCHREVEN KINDEREN (1)

	Voorschools		Buitenschools	
	1999	2000	1999	2000
<i>Erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>				
Kinderdagverblijven	27 464	27 952	5 074	6 260
Diensten voor opvanggezinnen	48 852	50 433	19 276	20 880
<i>Totaal erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>	<i>76 316</i>	<i>78 385</i>	<i>24 350</i>	<i>27 140</i>
<i>Erkend door Kind en Gezin</i>				
Initiatieven voor buitenschoolse Opvang	-	-	71 560	82 518
<i>Totaal erkend door Kind en Gezin</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>71 560</i>	<i>82 518</i>
<i>Met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>				
Particuliere opvanginstellingen	20 082	21 710	3 868	4 676
Particuliere opvanggezinnen	11 234	11 207	1 176	1 255
<i>Totaal met attest van toezicht van Kind en Gezin</i>	<i>31 316</i>	<i>32 917</i>	<i>5 044</i>	<i>5 931</i>
Algemeen totaal	107 632	111 302	100 954	115 589

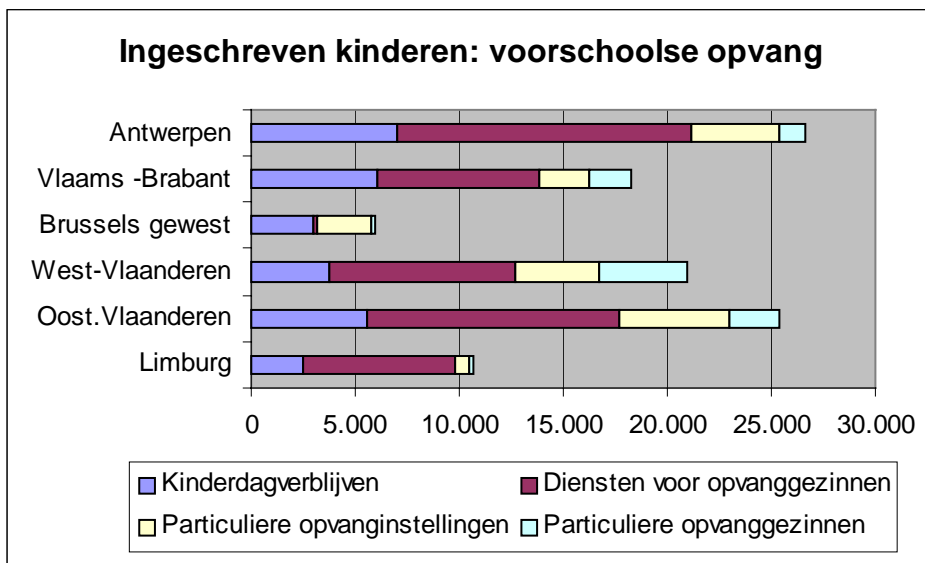
(1) Ingeschreven kinderen = minstens 1 dag aanwezig in de loop van het kalenderjaar

31. Aantal ingeschreven kinderen volgens soort opvang

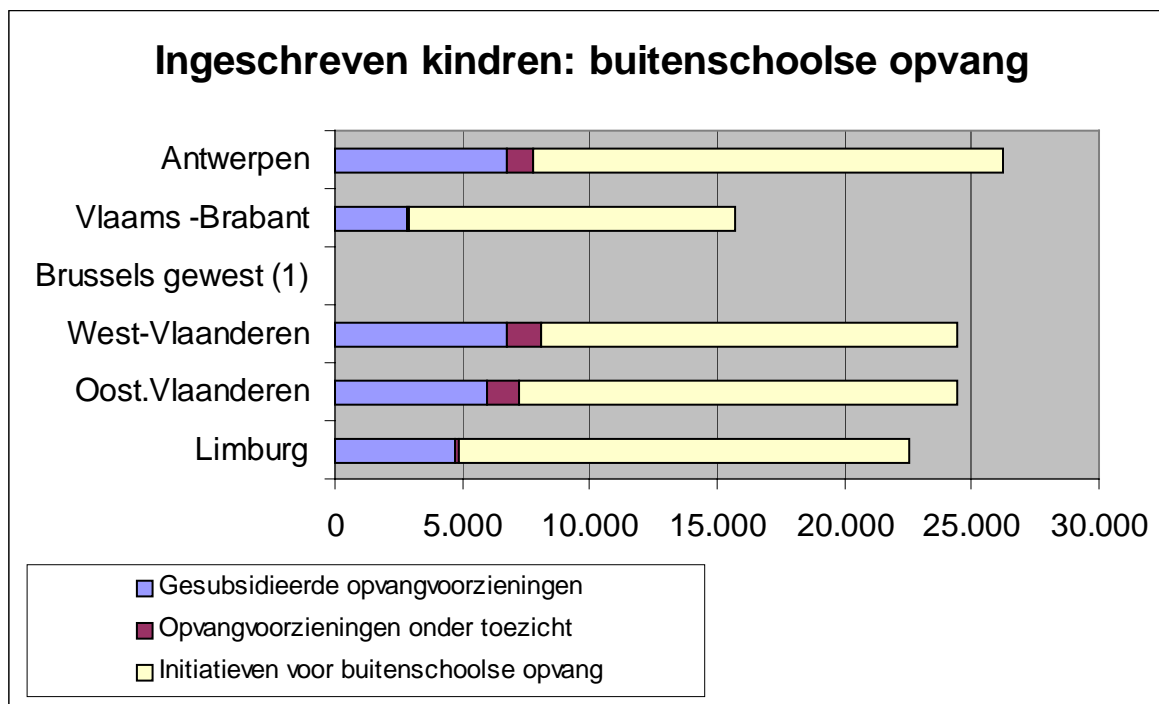
Ingeschreven kinderen

32. Aantal ingeschreven kinderen volgens soort opvang

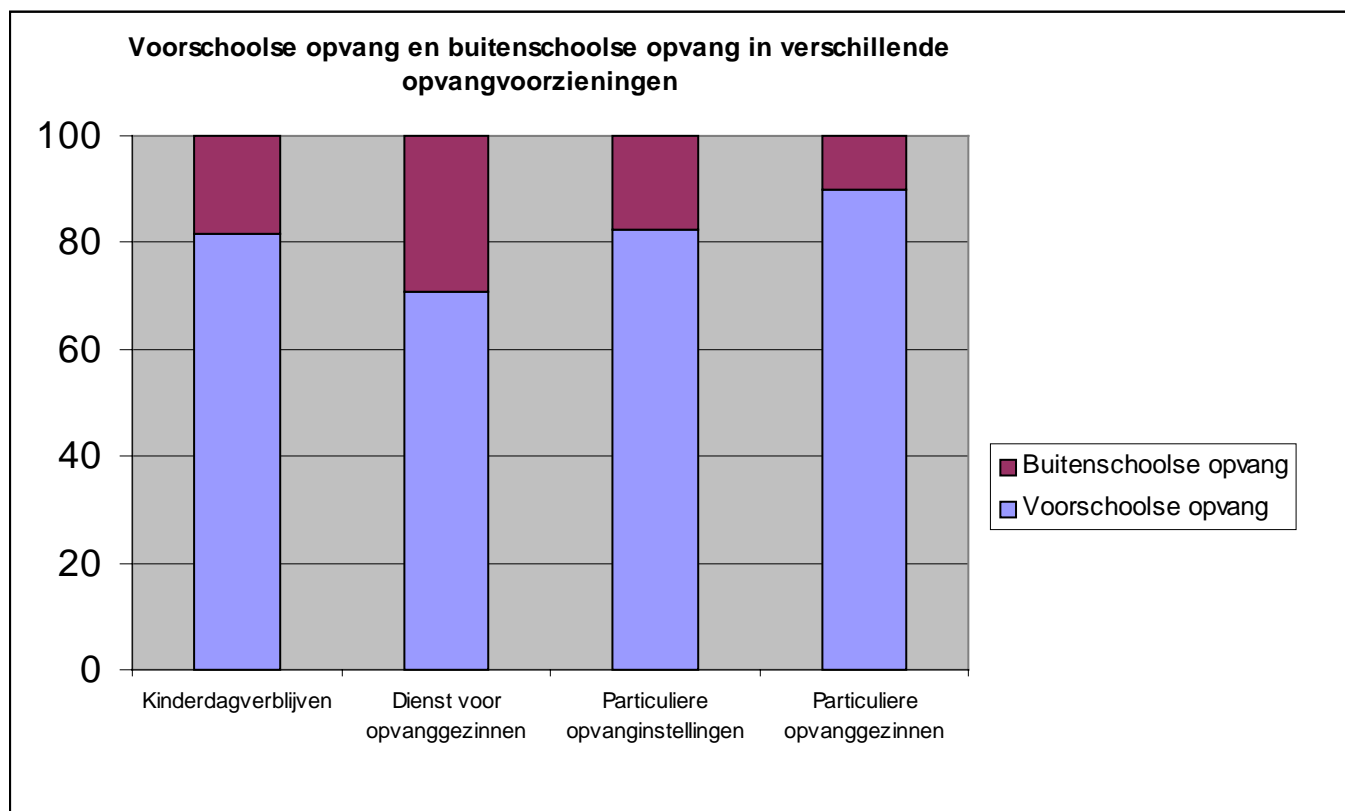

33. Aantal ingeschreven kinderen in kinderdagverblijven, diensten voor opvanggezinnen, particuliere opvanginstellingen en particuliere opvanggezinnen per provincie – voorschoolse opvang –2000

(1) Geen initiatieven voor buitenschoolse opvang in het Brussels Gewest

34. Aantal ingeschreven kinderen in gesubsidieerde opvangvoorzieningen (kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen), in opvangvoorzieningen onder toezicht (particuliere opvanginstellingen en opvanggezinnen) en initiatieven voor buitenschoolse opvang per provincie - buitenschoolse opvang –2000

35. Ingeschreven kinderen: aandeel voorschoolse opvang en buitenschoolse opvang in de verschillende opvangvoorzieningen (percentage) - 2000

Achtergrond van de ingeschreven kinderen in kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen

In het kader van het uitwerken van een nieuwe ouderbijdragenregeling voor de kinderopvang, werden alle kinderdagverblijven en alle diensten voor opvanggezinnen aangeschreven met de vraag een aantal gegevens aangaande een aselechte groep ingeschreven kinderen (0 tot 3-jarigen) in kaart te brengen.

Inkomen

Van de gezinnen met een kind in een kinderdagverblijf bedraagt de mediaan (de middelste waarde in de reeks) van het gezinsinkomen 1.415.813 frank. 4,0% van deze gezinnen heeft een inkomen dat niet hoger ligt dan het bestaansminimum. 5,4% van deze gezinnen heeft een inkomen hoger dan het bestaansminimum, maar niet hoger dan het gewaarborgde minimummaandloon. 35,6% van de gezinnen heeft een inkomen van minstens 1.677.620 frank (de toen geldende hoogste inkomensgrens voor het bepalen van de ouderbijdrage).

In de diensten voor opvanggezinnen bedragen deze percentages respectievelijk 1,9%, 2,6% en 31,5%. De mediaan van het gezinsinkomen bedraagt 1.397.201 frank. Het gaat hier telkens om het netto belastbaar gezinsinkomen.

Kinderen ten laste

De meeste gezinnen met kinderen in een kinderdagverblijf of opvanggezin aangesloten bij een dienst, hebben veelal 1 of 2 kinderen ten laste. Iets meer dan 10% van de gezinnen heeft 3 kinderen ten laste. Gezinnen met meer dan 3 kinderen ten laste zijn eerder uitzonderlijk.

De verdeling van deze gezinstypes over kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen is niet verschillend.

KINDEREN TEN LASTE

	Kinderdagverblijven	Diensten voor opvanggezinnen
1	40,7	43,0
2	42,7	41,6
3	12,6	12,4
4	3,1	2,5
5 of meer	0,9	0,5
Totaal	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

36. Aantal kinderen ten laste in de gezinnen die gebruikmaken van opvang in een kinderdagverblijf of via een dienst voor opvanggezinnen (in procenten)- 1999

Gelijktijdige opvang

De overgrote meerderheid van de gezinnen die kiezen voor opvang in een kinderdagverblijf of via een dienst voor opvanggezinnen heeft slechts 1 kind in de opvang. Een klein aantal gezinnen heeft 2 kinderen die gelijktijdig worden opgevangen. Het aantal gezinnen dat meer dan 2 kinderen gelijktijdig laat opvangen is te verwaarlozen.

KINDEREN IN OPVANG

	Kinderdagverblijven	Diensten voor opvanggezinnen
1	83,8	76,3
2	15,6	21,1
3 of meer	0,5	2,6
Totaal	<i>99,9</i>	<i>100,0</i>

37. Aantal kinderen per gezin dat opgevangen wordt in een kinderdagverblijf of via een dienst voor opvanggezinnen (in procenten)- 1999

Intensiteit gebruik

Wat de intensiteit van het gebruik betreft, blijkt dat 24,5% van de gezinnen met een kind in een kinderdagverblijf gedurende 5 volle dagen per week gebruikmaakt van deze opvang. 16,5% van de

kinderen wordt 4 volle dagen per week opgevangen en 14,0% 3 volle dagen per week. Ongeveer tweederde van de gezinnen maakt uitsluitend gedurende volle dagen gebruik van de opvang, iets meer dan 10% uitsluitend voor halve dagen.

Het aantal kinderen dat via een dienst voor opvanggezinnen gedurende 5 volle dagen per week opgevangen wordt, ligt met 12,4% ongeveer de helft lager dan in een kinderdagverblijf. De andere percentages zijn vergelijkbaar: 14,8% wordt 4 volle dagen per week opgevangen en 15,4% 3 volle dagen. Bijna tweedederde van de kinderen wordt uitsluitend voor volle dagen opgevangen en ruim één tiende enkel voor halve dagen.

5. Aantal verblijfsdagen

In de kinderdagverblijven werden in 2000 ruim 2,9 miljoen prestaties geleverd. Het totale aantal verblijfsdagen is gestegen met 2,3% ten opzichte van 1999. Voornamelijk de buitenschoolse opvang in kinderdagverblijven is heel sterk toegenomen. Deze maakte in 2000 8,7% uit van het totale aantal prestaties.

In de diensten voor opvanggezinnen werden in 2000 in totaal ruim 4,8 miljoen prestaties geleverd. Dit is een toename met ruim 1,7%. Relatief gezien is de aangroei het grootst in de buitenschoolse opvang, die 16,9% uitmaakt van het totale aantal prestaties.

Gewone dagopvang gebeurt overwegend gedurende volle dagen, zowel in kinderdagverblijven (83,1%) als in diensten voor opvanggezinnen (78,6%). Het aantal halve verblijfsdagen is ook licht gedaald in beide types van voorzieningen.

Voor de initiatieven voor buitenschoolse opvang kan geen vergelijking gemaakt worden met 1999. Het aantal verblijfsdagen voor buitenschoolse opvang in aparte lokalen van een kinderdagverblijf is gestegen in vergelijking met 1999.

VERBLIJFSDAGEN

	Kinderdagverblijven		Diensten voor opvanggezinnen	
	1999	2000	1999	2000
Dagopvang				
Volle verblijfsdagen	2 163 816	2 200 838	3 103 160	3 175 985
Halve verblijfsdagen (1)	465 763	447 688	870 248	856 028
Aantal prestaties (2)	2 629 579	2 648 526	3 973 408	4 032 013
	(100,0)	(100,7)	(100,0)	(101,5)
Aantal herleide prestaties(3)	2 396 698	2 424 682	3 538 284	3 603 999
	(100,0)	(101,2)	(100,0)	(101,9)
Buitenschoolse opvang (4)				
Volle verblijfsdagen	15 344	16 146	253 992	269 392
Halve verblijfsdagen (1)	8 406	9 344	253 927	260 135
1/3-verblijfsdagen (5)	10 116	10 933	285 988	288 188
Verblijfsduur niet gespecificeerd	173 750	217 325	0	0
Aantal prestaties (2)	207 616	253 748	793 907	817 715
	(100,0)	(122,2)	(100,0)	(103,0)
Totaal aantal prestaties(2)	2 837 195	2 902 274	4 767 315	4 849 728
	(100,0)	(102,3)	(100,0)	(101,7)

(1) Verblijf van minder dan 5 uur

(2) Totaal van volle, halve en 1/3-verblijfsdagen, niet gewogen naar gelang van de duur

(3) Totaal van volle, halve en 1/3-verblijfsdagen, gewogen naar gelang van de duur

(4) Voor kinderdagverblijven: buitenschoolse opvang in eigen en aparte lokalen

(5) Verblijf van minder dan 3 uur

38. Aantal verblijfsdagen in kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen

VERBLIJFSDAGEN

	Initiatieven voor buitenschoolse opvang		Aparte lokalen van kinderdagverblijf	
	1999	2000	1999	2000
Minder dan 3 uur	NB	2 270 602	NB	125 375
Meer dan 3 uur	NB	760 882	NB	91 950
Totaal aantal prestaties	<i>NB</i>	3 031 484 <i>(100,0)</i>	<i>171 265</i>	217 325 <i>(126,9)</i>

NB Niet beschikbaar

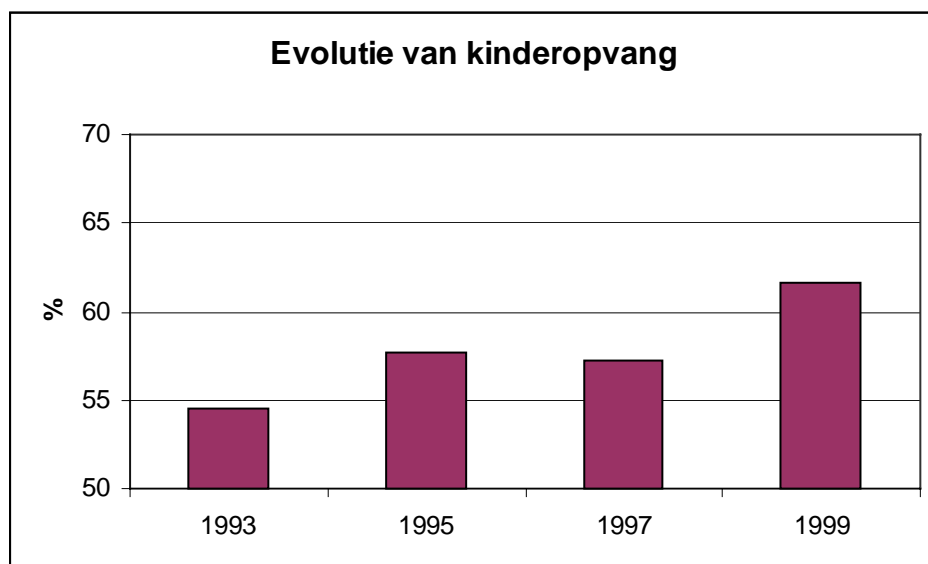
39. Buitenschoolse opvang: aantal verblijfsdagen in initiatieven voor buitenschoolse opvang en in aparte lokalen van een kinderdagverblijf

Hoofdstuk 3: Het gebruik van kinderopvang

GEBRUIK VAN KINDEROPVANG

	1993	1995	1997	1999
Regelmatig	54,5	57,7	57,2	61,6
Zeer uitzonderlijk of nooit	45,5	42,3	42,8	38,4

40. Gebruik van opvang voor kinderen van 3 maanden tot 2,5 jaar in het Vlaams Gewest (in percenten)

41. Gebruik van opvang voor kinderen van 3 maanden tot 2,5 jaar in het Vlaams Gewest percentage regelmatige gebruikers

GEBRUIK VAN KINDEROPVANG

	2,5 - 6 jaar (algemeen)	2,5 - 3 jaar deeltijds	3 - 6 jaar voltijds schoolgaand	3 - 6 jaar	6 - 12 jaar
Regelmatig	48,6	96,9	38,0	49,4	28,6
Zeer uitzonderlijk	51,4	3,1	62,0	50,6	71,4

42. Gebruik van opvang voor kinderen van 2,5 tot 12 jaar in het Vlaams Gewest (in percenten) (1999)

1. Inleiding

Het Hoger Instituut voor de Arbeid (HIVA) kreeg van Kind en Gezin de opdracht een brede bevraging te organiseren bij een representatieve groep ouders met jonge kinderen naar het gebruik van kinderopvang en de achtergronden ervan. Volgende onderzoeksvragen stonden daarbij centraal: hoe ziet het gebruik van kinderopvang eruit (frequentie, aantal uren per week, tijdstip)? Welke opvangvorm wordt aangewend (formele of informele opvang, particulier of gesubsidieerd)? Hoe verloopt het keuzeprocess en hoe evalueren de ouders de gekozen opvangvormen? Naast de bevraging van een tweeduizendtal 'modale' gezinnen werden ook een aantal specifieke doelgroepen bevroegd: gezinnen met een kind met een handicap, allochtone gezinnen (beperkt tot Turkse en Marokkaanse gezinnen), kansarme gezinnen, eenoudergezinnen en gezinnen waarvan de moeder werkloos is. 'Modaal' staat hier voor een aselechte steekproef van Nederlandstalige kinderen uit het Vlaams Gewest, zowel schoolgaande als niet-schoolgaande*.

* Kinderopvang in Vlaanderen. Gebruik, keuze van de opvangvorm en evaluatie door de ouders / Karlien Vanpée, Leen Sannen, Georges Hedeboom – Leuven: Katholieke Universiteit Leuven. Hoger Instituut voor de Arbeid, 2000, 364 p.

2. 'Modale' gezinnen

Gebruik van kinderopvang

AANTAL GEBRUIKERS

Uit de bevraging blijkt dat 61,6% van de kinderen tussen 3 maanden en 2,5 jaar regelmatig gebruikmaakt van kinderopvang. In 1997 bedroeg dit percentage nog 57,2%. In 9 jaar tijd steeg het aantal regelmatige gebruikers met meer dan 8%.

Wat de schoolgaande kinderen tussen 2,5 en 12 jaar betreft, blijkt dat iets meer dan de helft van de kleuterschoolkinderen regelmatig gebruikmaakt van kinderopvang. Bij de lagerschoolkinderen is het aantal regelmatige gebruikers afgenomen tot 28,6%.

Regelmatige gebruikers zijn ouders die wekelijks minstens 1 dagdeel van minstens 5 uur gebruikmaken van opvang, ofwel meerdere dagen per week een beroep doen op opvang, ongeacht het aantal uren.

INTENSITEIT VAN DE OPVANG

Ongeveer één derde van de kinderen tussen 3 maanden en 2,5 jaar die gebruikmaken van opvang, wordt 5 volle dagen per week opgevangen. Dit blijkt dan ook het meest voorkomende type te zijn. Het minst voorkomende type is 1 volle dag per week.

In de periode 1993-1997 werd een daling van de voltijdse opvang en een stijging van de deeltijdse opvang vastgesteld. In 1999 blijkt de voltijdse opvang opnieuw te stijgen. Ook de combinatie van volle en halve opvangdagen is de laatste jaren sterk toegenomen.

Ongeveer 64% van de kinderen die regelmatig worden opgevangen, wordt 30 uur of meer per week opgevangen. Ongeveer 10% van deze kinderen wordt zelfs 50 uur of meer opgevangen.

Opmerkelijk is ook dat ongeveer een vijfde van de kinderen niet op woensdag wordt opgevangen en nog eens 10% slechts een halve dag op woensdag. Daarnaast werd ook vastgesteld dat de opvangregeling voor iets meer dan een vijfde van de ouders elke week verschilt.

Van de deeltijds schoolgaande kinderen tussen 2,5 en 3 jaar, wordt iets meer dan de helft 5 dagen per week opgevangen, wat voornamelijk te maken heeft met het feit dat deze kinderen slechts een

halve dag naar school gaan. Voor kinderen die voltijds naar school gaan wordt er minder dagen per week gebruikgemaakt van opvang.

HET TIJDSTIP VAN DE OPVANG

Uit de bevraging blijkt dat het aantal kinderen dat vóór 7 uur en na 18 uur wordt opgevangen minimaal is. Tussen 10 en 12 uur worden de meeste kinderen opgevangen. De opvang daalt vanaf 16 uur.

DE REDENEN VOOR HET GEBRUIK VAN OPVANG

Bij de niet-schoolgaande kinderen maakt het overgrote deel van de moeders gebruik van kinderopvang om te kunnen blijven werken.

Af en toe ook om eens wat vrije tijd te hebben of huishoudelijk werk te kunnen doen. Ongeveer een derde van de ouders die geen beroep doen op kinderopvang, heeft bewust gekozen om thuis te blijven. Het zijn vooral de moeders die hun arbeidssituatie wijzigden. Bij ongeveer de helft van deze niet-gebruikers was één van beide ouders toch thuis (werkloos, geen beroep,...).

Ook bij de schoolgaande kinderen maken de meeste ouders gebruik van kinderopvang omdat ze afwezig zijn omwille van het werk.

De voornaamste reden waarom ouders geen beroep doen op opvang is dat ze toch thuis zijn.

DETERMINANTEN VAN HET GEBRUIK

Voor de niet-schoolgaande kinderen werd nagegaan wat het effect is van de arbeidsduur van de moeder, haar arbeidsregeling, haar beroep, haar opleidingsniveau, het netto maandelijks inkomen, de leeftijd van het kind en de provincie waarin de ouders wonen op het aantal gebruiksuren per week. Om na te gaan wat het netto-effect is van de verschillende determinanten, werd een multivariate analyse uitgevoerd. Hieruit blijkt dat vooral de arbeidsduur en het opleidingsniveau van de moeder significante determinanten zijn. Voltijds werkende en hoger opgeleide moeders doen meer uren een beroep op externe opvang.

Voor de schoolgaande kinderen werd het netto-effect van de opgesomde determinanten op het al dan niet gebruiken van de opvang nagegaan. Voor kinderen tussen 2,5 en 6 jaar zijn er 3 significante determinanten: de arbeidsduur van de moeder, het opleidingsniveau en de woonplaats. In die zin doen ouders uit Limburg en Antwerpen minder beroep op opvang. Voor de kinderen tussen 6 en 12 jaar zijn de arbeidsduur en het beroep van de moeder en het gezinsinkomen significante determinanten. Variatie naar gezinsinkomen zou kunnen betekenen dat opvang van oudere kinderen meer een 'luxeoplossing' is en dat er voor deze kinderen makkelijker alternatieven gevonden worden.

Gebruikte opvangvorm

DE BELANGRIJKSTE OPVANGVORM

Voor de niet-schoolgaande kinderen is de belangrijkste opvangvorm die opvang waarvan ouders het meeste uren gebruikmaken tijdens de weekdagen van 7 uur tot 19 uur, waarbij de analyse beperkt is tot de regelmatige gebruikers.

Terwijl in 1997 de grootouders nog de belangrijkste opvangvorm waren, zijn het nu de opvanggezinnen aangesloten bij een dienst (30%). Voor 27,3% van de gezinnen zijn de grootouders de belangrijkste opvangvorm, een daling van ongeveer 10% tegenover 1997. Wanneer alle opvangvormen bekeken worden (ook de minder intensief gebruikte), staan de grootouders wel bovenaan. Ongeveer tweederde van de ouders maakt slechts gebruik van één opvangvorm. Wanneer ouders opvangvormen combineren, is het veelal een combinatie met opvang door grootouders.

Voor de schoolgaande kinderen primeren de opvang door de grootouders en de opvang door en in de school. Wanneer alle gebruikte opvangvormen in rekening worden gebracht, dan komen de grootouders van moederszijde op de eerste plaats. Voor kinderen tussen 2,5 en 6 jaar maakt bijna driekwart van de ouders slechts gebruik van één opvangvorm. Voor kinderen tussen 6 en 12 jaar is dit nog de helft van de ouders.

OPVANGVORM NAAR TIJDSTIP

Ouders doen voor de opvang van niet-schoolgaande kinderen voornamelijk 's morgens vroeg en 's avonds laat een beroep op de grootouders, wanneer ze nog niet gebruikmaken van de formele opvang.

KOSTPRIJS VAN DE OPVANG

Slechts 6,2% van de ouders die gebruikmaken van informele opvang (grootouders, familieleden,...) voor hun niet-schoolgaande kinderen betaalt hiervoor. 81,8% betaalt niet en 11,9% levert een wederdienst, geeft een geschenk,... Een gelijkaardige verdeling is merkbaar voor de schoolgaande kinderen. De meerderheid van de betalende ouders betaalt hoogstens 200 frank per uur (niet-schoolgaande kinderen).

Ouders die gebruikmaken van formele opvang voor hun niet-schoolgaande kinderen, betalen gemiddeld het minst in een opvanggezin aangesloten bij een dienst en het meest in een particuliere opvanginstelling. Voor schoolgaande kinderen is het gemiddelde bedrag dat ouders per uur betalen in een initiatief voor buitenschoolse opvang of een school vergelijkbaar. Dit bedrag ligt in een opvanggezin veel lager dan in een kinderdagverblijf. Maar beide zijn hoger dan het gemiddelde bedrag in een initiatief voor buitenschoolse opvang of een school.

AFSTAND TOT DE OPVANGVOORZIENING

Het overgrote deel van de ouders blijkt op minder dan 5 kilometer van de opvangvoorziening te wonen. Dit geldt zowel voor de schoolgaande als voor de niet-schoolgaande kinderen. Ouders die een beroep doen op de grootouders, moeten vaak een grotere afstand afleggen dan ouders die gebruikmaken van de formele opvang (niet-schoolgaande kinderen).

Keuze van opvangvorm

AFWEGING VAN DE OPVANGVORMEN (VOORKEUR)

Voor de ouders met niet-schoolgaande kinderen werd nagegaan welke opvang hun voorkeur geniet (kinderdagverblijf, opvanggezin, grootouders). Uit de analyse blijkt dat slechts ongeveer een derde van de ouders een uitgesproken voorkeur heeft, waarbij de grootste groep kiest voor een opvanggezin.

Ook voor ouders met schoolgaande kinderen werd nagegaan welke opvangvorm hun voorkeur geniet (opvanggezin, initiatief voor buitenschoolse opvang, school, grootouders, kinderdagverblijf). Deze ouders hebben slechts heel uitzonderlijk een uitgesproken voorkeur voor een bepaalde opvangvorm.

REDENEN VOOR DE VOORKEUR VOOR EEN OF ANDERE OPVANGVORM

Hierbij worden vooral de door de ouders aangehaalde voor- en nadelen van elke opvangvorm belicht.

Ongeveer driekwart van de ouders met niet-schoolgaande kinderen ziet één of meerdere voordelen in de opvang door grootouders. Iets meer dan de helft ziet ook één of meerdere nadelen.

Voornamelijk de familiale band weegt als belangrijkste voordeel door. Een ander belangrijk

voordeel is dat grootouders het zelf graag doen. De meeste ouders geven als 'nadeel' aan dat ze de grootouders niet willen belasten.

Ongeveer 70% van de ouders onderschrijft één of meerdere voordelen van het kinderdagverblijf. Iets meer dan de helft geeft ook nadelen aan. De voordelen zijn de aanwezigheid van andere kinderen, de uitrusting en de professionaliteit. De meest geciteerde nadelen zijn de kostprijs en te strikt afgebakende openingsuren.

Bijna driekwart van de ouders citeert één of meerdere voordelen van een opvanggezin. Ongeveer een kwart ziet ook nadelen. De belangrijkste voordelen zijn dat het steeds dezelfde persoon is die voor de opvang instaat en dat er een meer persoonlijke band is. Het meest geciteerde nadeel is dat het huis van een opvanggezin niet altijd geschikt is.

Ouders van schoolgaande kinderen vinden de belangrijkste voordelen van de opvang door grootouders het feit dat het kind de grootouders goed kent en dat de grootouders het zelf graag doen. Het belangrijkste 'nadeel' is dat ouders niet willen dat grootouders ermee belast worden. De meest geciteerde voordelen van een initiatief voor buitenschoolse opvang zijn de speciaal aangepaste omstandigheden en het opgeleide personeel. Het meest geciteerde nadeel is de bijkomende verplaatsing voor de kinderen.

De voordelen van opvang in en door de school zijn dat de kinderen zich niet bijkomend moeten verplaatsen en dat ze er iedereen kennen.

De meest vermelde nadelen zijn de schoolse sfeer en de weinig aangepaste speelmogelijkheden.

De opgesomde voordelen van een kinderdagverblijf zijn het goed opgeleide personeel, de goede omstandigheden en de aanwezigheid van andere kinderen. Het belangrijkste nadeel is de openingstijd of de kostprijs, afhankelijk van de leeftijd van de kinderen.

Wat de opvang in een opvanggezin betreft, wordt vooral de persoonlijke band met het opvanggezin alsook het feit dat het steeds dezelfde persoon is als positief omschreven. Het niet steeds geschikt zijn van het huis van het opvanggezin is het meest vermelde nadeel.

KEUZE VAN DE OPVANGPLAATS

Iets meer dan een derde van de ouders gaat zich tijdens het eerste trimester van de zwangerschap informeren over de verschillende opvangmogelijkheden. 12,1% informeert zich zelfs vóór de zwangerschap.

Ouders van schoolgaande en niet-schoolgaande kinderen baseren zich bij de keuze niet zozeer op formele kanalen maar wel op ervaringen van vrienden, familie en op eigen ervaringen.

Het grootste deel van de ouders heeft minder dan 1 week nodig om een geschikte opvang te vinden.

Dit geldt zowel voor schoolgaande als voor niet-schoolgaande kinderen. Ongeveer 45% van de ouders ondervond toch moeilijkheden bij het zoeken naar een geschikte opvang voor hun niet-schoolgaande kinderen. De voornaamste knelpunten waren de lange wachtlijsten, geen opvang die afgestemd is op de werkuren en geen opvang in de buurt. Ongeveer twee op drie ouders blijken geen moeilijkheden te ondervinden bij het zoeken naar een geschikte opvang voor hun schoolgaande kind. Het voornaamste knelpunt is een opvang vinden die afgestemd is op de werkuren.

Bij de grootouders zijn voornamelijk de goede verzorging en de geboden flexibiliteit de belangrijkste criteria die de doorslag geven bij de uiteindelijke keuze. Bij de kinderdagverblijven is dat de vlotte bereikbaarheid en de goede uitrusting. Bij de opvanggezinnen de goede bereikbaarheid en de aanwezigheid van andere kinderen. Opvang van schoolgaande kinderen door de grootouders wordt voornamelijk gekozen omwille van het gebruikersgemak en het feit dat het kind het zelf plezierig vindt. Bij de keuze voor een initiatief voor buitenschoolse opvang zijn vooral een aantal praktische redenen doorslaggevend. Maar de belangrijkste reden is dat het kind het zelf plezierig vindt.

Dit laatste primeert ook bij de opvang in en door de school. De vlotte bereikbaarheid is het meest doorslaggevend in de keuze voor een kinderdagverblijf of opvanggezin.

DETERMINANTEN VAN DE KEUZE

In het onderzoek werd nagegaan welke van de volgende determinanten bepalend zijn voor de keuze van de opvangvorm: arbeidsduur van de moeder, arbeidsregeling van de moeder, opleiding van de moeder, beroep van de moeder, netto maandelijks gezinsinkomen, provincie waarin het gezin woont en de verstedelijkingsgraad. Via een multivariate analyse wordt het netto-effect van deze determinanten nagegaan.

Voor de opvang van niet-schoolgaande kinderen gelden de volgende vaststellingen: bij de keuze voor de grootouders speelt zowel het opleidingsniveau, het gezinsinkomen en de provincie een rol. Bij de keuze voor een kinderdagverblijf speelt vooral het effect van de arbeidsduur en het opleidingsniveau van de moeder. Voltijds werkenden en hoger opgeleiden maken vaker gebruik van een kinderdagverblijf. Bij de keuze voor een opvanggezin blijkt alleen de provincie een rol te spelen, zij het met een significante doch te verwaarlozen bijdrage tot variatie. Dit wijst erop dat dit type opvang blijkbaar een voldoende gediversifieerd aanbod biedt en dat iedere doelgroep er zijn gading in vindt.

Voor de opvang van schoolgaande kinderen tussen 2,5 en 6 jaar geldt het volgende: opvang door de grootouders wordt vooral bepaald door de arbeidsduur van de moeder en de woonplaats. Niet-werkende moeders kiezen vaker voor de grootouders en ouders uit Oost- en West-Vlaanderen en Limburg maken er minder gebruik van. Bij de keuze voor een initiatief voor buitenschoolse opvang of de school speelt vooral het effect van de arbeidsduur van de moeder, het opleidingsniveau en het gezinsinkomen. Vooral de lager opgeleiden kiezen voor een initiatief voor buitenschoolse opvang. Hoger opgeleiden kiezen meer voor opvang in de school. Bij de keuze voor een opvanggezin speelt het opleidingsniveau en de woonplaats mee.

Evaluatie van opvangvorm

OPVANG DOOR GROOTOUDERS

94% van de ondervraagde ouders is tevreden tot zeer tevreden over de opvang door grootouders. Slechts 1,2% is ontevreden tot zeer ontevreden. Deze bevindingen gelden zowel voor schoolgaande als voor niet-schoolgaande kinderen.

OPVANG DOOR EEN KINDERDAGVERBLIJF OF OPVANGGEZIN

Ook hier ligt de tevredenheid zeer hoog. 95% van de ouders is tevreden tot zeer tevreden over hun kinderdagverblijf, 93,2% over hun opvanggezin. De mate van tevredenheid blijkt ook slechts minimaal te verschillen tussen de gesubsidieerde en de particuliere opvangvormen.

Ook de meerderheid van ouders van schoolgaande kinderen is tevreden tot zeer tevreden over deze opvangvorm. Hetzelfde geldt trouwens voor de opvang door een initiatief voor buitenschoolse opvang of door de school.

Opvang in specifieke situaties

OPVANG BIJ KORTSTONDIGE ZIEKTE VAN HET KIND

Voor niet-schoolgaande kinderen zijn het voornamelijk de grootouders (76,5%) die inspringen wanneer een kind ziek is. Iets minder dan de helft van de ouders geeft aan terecht te kunnen in de gebruikelijke opvangvoorziening. Daarnaast neemt een derde van de ouders een dag verlof of een

recuperatiedag en iets meer ouders nemen verlof om sociale of familiale redenen. Slechts 6,7% van de ouders doet een beroep op een organisatie die zieke kinderen opvangt. Bij de schoolgaande kinderen is er een duidelijk onderscheid tussen de kleuterschoolkinderen en de lagereschoolkinderen. De grootouders worden immers minder ingeschakeld bij de kleuterschoolkinderen dan bij de lagereschoolkinderen.

OPVANG OP MOEILIJKE MOMENTEN

Voor kinderen die nog niet naar school gaan, geldt dat ongeveer tweederde van de ouders al opvang nodig had na 18 uur en ongeveer een vijfde van de ouders moeilijkheden ondervond om op dat moment een opvang te vinden. Iets meer dan de helft van de kinderen moest al tijdens het weekend opgevangen worden. Ook hier ondervond een vijfde van de ouders problemen. Een snelle opvang moeten vinden is al iets minder dan de helft van de ouders overkomen. Tijdens deze moeilijke momenten zijn het voornamelijk de grootouders die ingeschakeld worden, zowel tijdens de week (73,3%) als tijdens het weekend (93,9%). Ongeveer een derde van de ouders doet een beroep op familie, vrienden, burens,...

Ook voor schoolgaande kinderen is er vooral behoefte aan opvang na 18 uur, tijdens het weekend en aan het vlug vinden van opvang. Ouders van kinderen tussen 2,5 en 6 jaar blijken meer moeilijkheden te hebben met het vinden van een geschikte opvang op moeilijke momenten dan ouders van kinderen tussen 6 en 12 jaar. Ook hier zijn het voornamelijk de grootouders en andere familieleden of vrienden die worden ingeschakeld. Daarnaast proberen ouders het ook zo te regelen dat er op die momenten geen opvang nodig is.

3. Specifieke doelgroepen

Kinderen met een handicap

GEBRUIK VAN KINDEROPVANG

Het aantal regelmatige gebruikers van kinderopvang bij ouders van een kind met een handicap is vergelijkbaar met de modale groep. Kinderen met een handicap verblijven wel minder uren in de opvang. Daarnaast

blijkt ook dat ouders van kinderen met een zwaardere handicap (kinderen die recht geven op een verhoogde kinderbijslag) minder regelmatig gebruikmaken van kinderopvang dan ouders van kinderen met een lichtere handicap.

Net zoals de modale groep maken deze ouders voornamelijk gebruik van opvang om te kunnen blijven werken (96,9%). Een minderheid gebruikt opvang om af en toe eens vrije tijd te hebben of huishoudelijk werk te kunnen doen. Voor iets meer dan de helft van de ouders die niet gebruikmaken van kinderopvang, was dit een bewuste keuze, al dan niet omwille van de handicap van het kind.

Ongeveer tweederde van de moeders van een kind met een handicap gaat minder werken of stopt met werken. In ongeveer tweederde van de gevallen hield deze wijziging verband met de handicap van het kind. Een van de geperci-pieerde problemen met het aanbod van kinderopvang dat een rol gespeeld heeft bij deze keuze is dat de aandacht en de zorg die het kind vraagt niet kunnen worden geboden door de opvangvoorziening in de buurt. Bij vaders met een gehandicapt kind is er nauwelijks een verschil inzake werksituatie in vergelijking met de modale groep.

GEBRUIKTE OPVANGVORM

Bij de ouders van een kind met een handicap is het opvanggezin aangesloten bij een dienst de belangrijkste opvangvorm. Men doet hierop de meeste uren per week een beroep. Opvang door

grootouders wordt door de ouders veel minder als de belangrijkste opvangvorm omschreven. Wanneer alle gebruikte opvangvormen beschouwd worden, komen de grootouders wel op de eerste plaats.

Voor de opvang door grootouders, andere familieleden, vrienden of burens wordt zelden een financiële bijdrage betaald. Voor opvang in een kinderdagverblijf of opvanggezin wordt een gemiddelde dagprijs van 494 frank betaald.

De grootouders, familieleden of vrienden die voor de opvang ingeschakeld worden, wonen doorgaans op minder dan 5 kilometer. Voor opvang in een kinderdagverblijf of opvanggezin legt tweederde van de ouders minder dan 5 kilometer af en ongeveer een kwart tussen 5 en 10 kilometer.

KEUZE VAN DE OPVANGPLAATS

In vergelijking met de modale groep hebben meer ouders van een kind met een handicap een duidelijke voorkeur voor 'familiale' opvangvoorzieningen. De formele voorzieningen scoren veel lager. Meer ouders van een kind met een handicap vinden in vergelijking met de modale groep de opvang door grootouders een goede opvangvorm. Vooral de bekendheid met de grootouders wordt als voordeel sterker benadrukt.

De voordelen van een kinderdagverblijf voor ouders van een kind met een handicap lopen min of meer gelijk met de modale groep. Als bijkomend voordeel wordt de opdeling in leeftijdsgroepjes vermeld. Meer dan bij de modale groep worden andere nadelen opgegeven, zoals bijvoorbeeld het risico op infecties en het gebrek aan extra personeel.

Een belangrijk voordeel van de opvang in een opvanggezin is de aanwezigheid van andere kinderen. Een nadeel dat geciteerd wordt, is het mogelijke gebrek aan stimulatie van het kind.

De overgrote meerderheid van de ouders van een kind met een handicap verkiest een gemengde opvangvorm, d.w.z. samen met andere kinderen zonder handicap. Belangrijke redenen hiervoor zijn de integratie in de maatschappij en een aantal pedagogische overwegingen. Alleen de ouders van een kind met een zwaardere handicap geven de voorkeur aan een specifieke opvang.

In vergelijking met de modale groep beginnen deze ouders iets later te informeren naar de mogelijkheden inzake kinderopvang. 42,1% informeert zich pas direct na de bevalling of later. Een mogelijke verklaring is dat deze ouders het zoekproces tijdens de zwangerschap hebben gestaakt op het moment dat hen meegedeeld werd dat hun kind een handicap heeft.

Daarnaast blijkt ook dat ouders van een kind met een handicap gemiddeld minder tijd nodig hebben om een geschikte opvang te vinden: ongeveer tweederde had minder dan een week nodig. Deze ouders ondervinden ook niet meer problemen dan de modale groep. De voornaamste knelpunten zijn ongeveer dezelfde:

de lange wachtlijsten en het gebrek aan opvangmogelijkheden in de buurt.

Ook de keuzeredenen van deze groep verschillen globaal genomen weinig van de modale groep. De vlotte bereikbaarheid, de goede verzorging en de aanwezigheid van andere kinderen scoren het hoogst als doorslaggevende argumenten.

EVALUATIE VAN DE KINDEROPVANG

Alle ouders die voor de opvang van hun kind met een handicap een beroep doen op de grootouders of andere familieleden, zijn tevreden tot zeer tevreden.

Dit geldt eveneens voor de opvang in een opvanggezin.

De tevredenheid over opvang in een kinderdagverblijf scoort lager dan de andere vormen, hoewel nog steeds driekwart van de ouders tevreden tot zeer tevreden blijft. Ouders blijken vooral weinig tevreden te zijn over de mogelijkheid tot opvang van andere kinderen, de kostprijs en de nabijheid van de voorziening, de ondersteuning die ze als ouder krijgen, de luisterbereidheid, de omgang met

andere ouders en de inspraak. Over de opvoedkundige aspecten en de verzorging zijn de meeste ouders tevreden.

OPVANG IN SPECIFIEKE SITUATIES

In vergelijking met de modale groep hebben ouders van een kind met een handicap minder behoefte aan opvang op moeilijke momenten. Toch heeft een groot deel van deze ouders wel eens opvang nodig gehad na 18 uur, tijdens het weekend of op een onverwacht moment. Doorgaans ondervinden deze ouders ook minder moeilijkheden om op deze momenten een geschikte opvang te vinden. De meeste ouders doen een beroep op de grootouders of op andere vormen van informele opvang. Ook bij kortstondige ziekte van het kind doen de meeste ouders een beroep op de grootouders. Dit percentage ligt wel lager dan bij de modale groep. Deze ouders nemen vaker een dag verlof of een recuperatiedag.

Allochtone kinderen

GEBRUIK VAN KINDEROPVANG

Het percentage allochtone ouders dat regelmatig gebruikmaakt van kinderopvang is veel lager dan bij de modale groep (12,9% versus 61,6%). Daarnaast wordt vastgesteld dat allochtone kinderen doorgaans minder uren in de opvang blijven. Geen enkel van deze kinderen wordt 40 uur of meer per week opgevangen.

Terwijl in de modale groep kinderopvang voornamelijk gebruikt wordt om te kunnen blijven werken, is dit minder het geval voor de allochtone groep. De voornaamste reden hier is om af en toe eens vrije tijd te hebben, tijd te hebben voor huishoudelijk werk en cursussen te kunnen blijven volgen. Voor meer dan de helft van de gezinnen was het een bewuste keuze om zelf de kinderen op te vangen.

De voornaamste knelpunten in verband met het aanbod zijn het gebrek aan vertrouwen in opvang door onbekenden, de kostprijs en het gebrek aan informatie.

GEBRUIKTE OPVANGVORMEN

Van alle gebruikte opvangvormen doen 5 van de 8 gebruikers een beroep op de grootouders of familieleden en 3 op een gesubsidieerd kinderdagverblijf. Niemand van de allochtone gezinnen doet een beroep op een opvanggezin.

KEUZE VAN DE OPVANGPLAATS

In vergelijking met de modale groep hebben allochtone ouders veel minder een expliciete voorkeur voor een opvanggezin en meer voor de grootouders. De onderzoekers wijzen erop dat diverse allochtonen de mogelijkheid tot opvang in een kinderdagverblijf of opvanggezin niet kennen, wat aanleiding geeft tot vooroordelen of foutieve opvattingen. De belangrijkste reden waarom allochtonen de grootouders een goede opvangvorm vinden is dat grootouders hun kleinkinderen graag zien. De meest geciteerde nadelen zijn dat grootouders hun kleinkinderen te veel verwennen en dat ze zich te veel zouden kunnen bemoeien met het gezin.

De voornaamste positieve aspecten van opvang in een kinderdagverblijf zijn dat er nog andere kinderen zijn, de opleiding van het personeel en dat de omstandigheden er in het algemeen goed zijn. Nadelen zijn de kostprijs, te weinig aandacht voor de aspecten van de vreemde cultuur, de verzorging en het gebrek aan vertrouwen.

Over de opvang in een opvanggezin zijn de meningen meer verdeeld dan in de modale groep. Een veel aangehaald positief aspect is dat het altijd dezelfde persoon is. Nadelen zijn de opleiding van het opvanggezin, het gebrek aan vertrouwen en aspecten inzake verzorging en dienstverlening.

Iets meer dan de helft van de allochtone ouders heeft zich niet geïnformeerd over de opvangmogelijkheden, aangezien de grootouders instaan voor de opvang.

De meeste allochtonen baseren zich op eigen ervaringen en ervaringen van vrienden, kennissen en familieleden. Niemand maakt gebruik van informatie verstrekt door externen. Dit zou kunnen betekenen dat derden (opvangvoorzieningen, Kind en Gezin, artsen enz.) deze doelgroep niet of onvoldoende bereiken.

Meer dan de helft van deze ouders ondervindt geen moeilijkheden bij het zoeken naar een geschikte opvang. De voornaamste knelpunten blijken de lange wachtlijsten, de kostprijs en het gebrek aan informatie.

Net zoals bij de modale groep blijken ook bij deze groep voornamelijk praktische redenen de doorslag te geven om te kiezen voor een bepaalde opvangvorm. Iets minder dan tweederde van de gezinnen geeft echter aan dat het de enige mogelijkheid was. Het betreft voornamelijk de ouders die een beroep doen op opvang door grootouders of familieleden.

OPVANG IN SPECIFIEKE SITUATIES

In vergelijking met de modale groep hebben allochtone ouders meer behoefte aan opvang voor 7 uur en op voortdurend wisselende dagen. Ook deze gezinnen blijken in de eerste plaats een beroep te doen op de grootouders.

Ook als de kinderen ziek zijn, zijn het de grootouders die de opvang op zich nemen. Bij de allochtone gezinnen gebeurt het ook vaker dat familieleden, vrienden of burens inspringen.

Kansarme kinderen

Kansarme gezinnen worden gekenmerkt door minstens 3 van de volgende criteria: een lage opleiding van één van beide ouders, een preciaire arbeidssituatie van de ouders, een laag maandinkomen, slechte huisvesting, zwaktes in de ontwikkeling van de kinderen en een zwakke gezondheidstoestand.

GEBRUIK VAN KINDEROPVANG

Het aantal gebruikers van opvang ligt lager dan bij de modale groep: ongeveer een derde van deze gezinnen maakt regelmatig gebruik van opvang. Meer dan bij de modale groep gaat het om een beperkt aantal uren per week. Kansarme gezinnen maken vooral gebruik van occasionele opvang die niet steeds vooraf te plannen is.

De voornaamste reden om gebruik te maken van kinderopvang is niet om te kunnen blijven werken, maar veeleer om af en toe eens vrije tijd te hebben en tijd te hebben voor huishoudelijk werk. Daarnaast worden diverse andere redenen aangehaald, zoals gezondheidsproblemen, sociale problemen en opdat het kind contacten zou leggen met andere kinderen.

Het percentage kansarme gezinnen dat er bewust voor koos om geen gebruik te maken van kinderopvang (35%) is vergelijkbaar met de modale groep. Voor ongeveer tweederde van deze ouders is kinderopvang niet nodig omdat één van beiden toch thuis is, vaak omwille van werkloosheid.

GEBRUIKTE OPVANGVORMEN

Uit de bevraging blijkt dat de grootouders en het gesubsidieerde kinderdagverblijf de belangrijkste opvangvormen zijn. Ook de andere familieleden, vrienden en burens scoren hoger dan in de modale groep. Voor niemand komt het opvanggezin op de eerste plaats.

Indien alle opvangvormen samen bekeken worden, scoort het gesubsidieerde kinderdagverblijf het hoogst. De andere vormen van formele opvang worden in vergelijking met de modale groep veel minder of niet gebruikt.

Kansarme gezinnen die in de stad wonen, maken regelmatig gebruik van kinderopvang. Een mogelijke verklaring is dat er in de steden meer formele opvangvoorzieningen zijn die zich specifiek tot kansarme groepen richten.

KEUZE VAN DE OPVANGPLAATS

In vergelijking met de modale groep hebben kansarme ouders een minder uitgesproken voorkeur voor opvang in een opvanggezin, in tegenstelling tot opvang in een kinderdagverblijf of door de grootouders. Een derde van deze gezinnen schrijft aan de verschillende opvangvormen zowel voor als nadelen toe.

Het percentage kansarme ouders dat opvang door de grootouders een goede opvangvorm vindt, is vergelijkbaar met de modale groep. De belangrijkste redenen waarom grootouders een goede opvangvorm zijn, zijn dat het kind de grootouders goed kent en dat de grootouders hun kleinkinderen graag zien. De voornaamste redenen waarom kansarme ouders de opvang door grootouders niet goed vinden, zijn dat ze er de grootouders niet mee willen belasten en dat de grootouders zich te veel met het gezin zouden kunnen bemoeien.

Ook met betrekking tot de opvang in een kinderdagverblijf, zijn er geen drastische verschillen tussen de opvattingen van kansarme gezinnen en die van de modale groep. De belangrijkste voordelen zijn de aanwezigheid van andere kinderen, de goede verzorging en het feit dat er geen opvoedingswaarden worden opgedrongen. De kostprijs is het voornaamste nadeel, naast het gebrek aan vertrouwen, het grootschalige karakter van de voorziening en het gebrek aan flexibiliteit. Opvang in een opvanggezin wordt door de kansarme groep als veel minder positief gezien. De belangrijkste redenen waarom de ouders deze opvangvorm niet goed vinden, zijn de grote invloed van het opvanggezin op het kind en de kostprijs.

De meerderheid van de kansarme gezinnen informeert zich pas na de bevalling over de opvangmogelijkheden. In het algemeen is er een concrete aanleiding voor nodig en gaat het merendeel van de ouders ervan uit dat de werkloosheid zal aanhouden, waardoor men geen opvang nodig heeft. Ook bij deze gezinnen duurt de zoektocht meestal minder dan een week, hoewel 16,7% aangeeft enkele maanden nodig gehad te hebben. De informatie wordt voornamelijk verkregen van diverse hulpverleners. Ook eigen ervaringen zijn belangrijk.

In vergelijking met de modale groep ondervinden kansarme ouders meer moeilijkheden bij het zoeken naar een geschikte opvang. Het gebrek aan opvangmogelijkheden in de buurt en de kostprijs vormen de voornaamste problemen. De kostprijs en de bereikbaarheid geven dan ook de doorslag bij de uiteindelijke keuze.

Voor één op drie kansarme gezinnen wordt de keuze bepaald door het feit dat het de enige mogelijkheid was.

EVALUATIE VAN DE KINDEROPVANG

Zowel over de opvang door de grootouders als de opvang in een kinderdagverblijf, zijn de meeste ouders tevreden tot zeer tevreden. Ouders zijn ontevreden (enkel voor kinderdagverblijven) over adviezen en ondersteuning die ze krijgen, de omgang met andere ouders, de openingsuren en de afstand tot de opvangvoorziening.

OPVANG IN SPECIFIEKE SITUATIES

In vergelijking met de modale groep hebben kansarme ouders procentueel gezien meer behoefte aan opvang op moeilijke momenten. Toch blijken deze ouders minder moeilijkheden te ervaren bij het vinden van een geschikte opvang, met uitzondering van het vinden van opvang op voortdurend wisselende dagen.

Op deze moeilijke momenten doen deze ouders doorgaans een beroep op de opvang waar het kind gewoonlijk terecht kan.

Bij ziekte van het kind is het meestal de moeder die voor de opvang zorgt of kan het kind terecht in de opvang waar het gewoonlijk is.

Kinderen van een alleenstaande ouder

GEBRUIK VAN KINDEROPVANG

In vergelijking met de modale groep maken alleenstaande ouders in iets mindere mate regelmatig gebruik van kinderopvang, hoewel het toch ook iets meer dan de helft van de respondenten betreft. Ook hier is de voornaamste reden voor het gebruik dat ze dan kunnen blijven werken. De voornaamste reden waarom deze ouders geen gebruikmaken van kinderopvang is dat ze toch zelf thuis zijn. Als men toch eens opvang nodig heeft, doet men een beroep op de grootouders.

GEBRUIKTE OPVANGVORM

De belangrijkste opvangvorm is het gesubsidieerde kinderdagverblijf. De grootouders en het opvanggezin aangesloten bij een dienst komen op een gedeelde tweede plaats. Wanneer alle opvangvormen bekeken worden, valt het hoge percentage alleenstaande ouders op dat een beroep doet op de grootouders.

In de formele opvang scoort het gesubsidieerde kinderdagverblijf het hoogst.

Keuze van de opvangplaats

De meerderheid van deze ouders informeert zich pas geruime tijd na de bevalling over de mogelijkheden inzake kinderopvang. Alleenstaande ouders hebben doorgaans ook meer tijd nodig om een geschikte opvang te vinden. De voornaamste knelpunten zijn de lange wachtlijsten, het gebrek aan opvangmogelijkheden in de buurt en de kostprijs.

In vergelijking met de modale groep weegt het financiële aspect veel zwaarder door bij de uiteindelijke keuze voor een bepaalde opvangvorm. Ook de goede verzorging is een belangrijke factor. Voor meer dan een derde van de alleenstaande ouders wordt de keuze bepaald door het feit dat het de enige mogelijkheid is.

OPVANG IN SPECIFIEKE SITUATIES

Alleenstaande ouders hebben meer opvang nodig na 18 uur, voor 7 uur en meer dan 11 uur per dag. Ze ervaren doorgaans ook meer moeilijkheden om op die momenten opvang te vinden, met uitzondering van de opvang van meer dan 11 uur. De grootouders bieden het vaakst een oplossing, maar in vergelijking met de modale groep worden ook vaker andere familieleden, vrienden en burens ingeschakeld.

Ook in geval van ziekte van het kind zijn het de grootouders die het vaakst inspringen.

Kinderen met een werkloze moeder

GEBRUIK VAN KINDEROPVANG

Het grootste deel van de werkloze moeders (85,4%) maakt nooit of slechts zeer uitzonderlijk gebruik van kinderopvang. Bij de gezinnen die er wel een beroep op doen, ligt de intensiteit van het gebruik veel lager.

De voornaamste redenen waarom werkloze moeders een beroep doen op kinderopvang zijn om tijd te hebben voor huishoudelijk werk en af en toe eens vrije tijd te hebben. De belangrijkste reden voor het niet-gebruik is dat de moeder zelf thuis is.

GEBRUIKTE OPVANGVORMEN

Werkloze moeders maken voornamelijk gebruik van informele opvang. Vormen van formele opvang worden slechts zelden aangewend.

Het zijn voornamelijk opvoedkundige overwegingen en de kwaliteit van de dienstverlening die bij deze groep de doorslag geven bij de uiteindelijke keuze voor een opvangvorm.

Werkloze moeders ondervinden iets meer moeilijkheden dan de modale groep bij het zoeken naar een geschikte opvang. De lange wachtlijsten zijn het grootste knelpunt, gevolgd door het gebrek aan opvangmogelijkheden in de buurt.

OPVANG IN SPECIFIEKE SITUATIES

Deze gezinnen hebben in vergelijking met de modale groep meer opvang nodig op moeilijke momenten, voornamelijk na 18 uur en in het weekend. Het zijn in de eerste plaats de grootouders die op deze moeilijke momenten worden aangesproken. Dit is ook het geval bij ziekte van het kind.

Hoofdstuk 4: Financiële analyse

1. Erkende en gesubsidieerde

sector (kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen)

De belangrijkste inkomstenbronnen van de kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen zijn de subsidies van Kind en Gezin. Daarnaast zijn er de investeringssubsidies waarop sommige kinderdagverblijven een beroep kunnen doen.

Zowel 1999 als 2000 kunnen als overgangsjaren beschouwd worden. Vanaf 2001 zal er immers een enveloppenfinanciering worden ingevoerd.

(Rechtstreekse) subsidies van Kind en Gezin

SAMENSTELLING VAN DE SUBSIDIES VAN KIND EN GEZIN

De subsidiëring door Kind en Gezin omvat de volgende delen: personeelssubsidies, aanvullende subsidies voor de betaling van de opvanggezinnen (alleen in diensten voor opvanggezinnen), subsidies voor administratiekosten (alleen in diensten voor opvanggezinnen), subsidies voor medisch sociaal toezicht en educatieve vergaderingen (alleen in kinderdagverblijven) en forfaitaire tegemoetkomingen in de opvang van kinderen met een handicap die een bijzondere verzorging vereisen.

Kinderdagverblijven die georganiseerd worden door een vzw of OCMW kunnen daarnaast een beroep doen op investeringssubsidies voor nieuwbouw of verbouwing (Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden).

Kinderdagverblijven met een toestemming tot het organiseren van buitenschoolse opvang in aparte lokalen ontvangen hiervoor een bijkomende forfaitaire toelage.

• Personeelssubsidies

In 1999 werd de omschakeling naar een forfaitair enveloppensysteem aangevat. Na 1999 was ook 2000 nog een overgangsjaar. De uitgangspunten voor deze overgangsjaren waren een vereenvoudigde loonsubsidiëring, het behoud van de andere subsidies en deregulering. De loonsubsidiëring van 2000 was dezelfde als die van 1999, evenwel gecorrigeerd volgens een aantal criteria.

• (Aanvullende) subsidies voor de betaling van de opvanggezinnen

De betaling van de opvanggezinnen wordt gedeeltelijk gedragen door de ouderbijdragen. Kind en Gezin vult de door de diensten geïnde ouderbijdragen aan tot 508 frank per kind en per dag. Vanaf 1 oktober 2000 steeg dit tot 545 frank per kind en per dag.

• Subsidies voor administratiekosten

De diensten voor opvanggezinnen ontvangen een forfaitair bepaalde subsidie voor administratiekosten. Deze subsidie hangt af van het minimumaantal plaatsingsdagen dat noodzakelijk is voor hun erkenning en bedraagt 52 frank per plaatsingsdag.

• Forfaitaire subsidies voor buitenschoolse opvang

Kinderdagverblijven met toestemming tot het organiseren van buitenschoolse opvang in aparte lokalen ontvangen een forfaitaire subsidie van 824.202 frank per 14 plaatsen. Deze subsidie gebeurt naar rato van het aantal plaatsen en is bestemd voor personeels- en werkingskosten.

• **Subsidies voor medisch-sociaal toezicht en educatieve vergaderingen**

Voor de organisatie van de verplichte medische zittingen in kinderdagverblijven wordt een tegemoetkoming verleend in het honorarium en de reiskosten van de arts. Deze subsidies bedroegen tot 30 september 2000 109 frank per onderzoek door een kinderarts en 90 frank per onderzoek door een omnipracticus. Vanaf 1 oktober 2000 werden deze bedragen verhoogd tot respectievelijk 111 frank en 92 frank. Kinderdagverblijven die een educatieve vergadering voor ouders organiseren, ontvangen een subsidie van 1.500 frank per georganiseerde bijeenkomst.

• **Forfaitaire tegemoetkomingen in de opvang van kinderen met een handicap die een bijzondere verzorging vereisen**

Bij opname van kinderen met een handicap die een bijzondere verzorging vereisen, verleende Kind en Gezin een subsidie van 254 frank per dag en per kind. Vanaf 1 oktober 2000 werd dit bedrag opgetrokken tot 258 frank.

BEDRAG VAN DE UITBETAALDE SUBSIDIES

In het boekjaar 2000 betaalde Kind en Gezin 3.290,9 miljoen frank subsidies uit aan de erkende en gesubsidieerde voorzieningen.

Voor de kinderdagverblijven kwam dit neer op 2.587,5 miljoen frank, een stijging van 4,6% ten opzichte van 1999. Voor de diensten werd 703,4 miljoen frank aan subsidies uitbetaald, een stijging met 5,4%.

Subsidies (1)

	Kinderdagverblijven		Diensten voor opvanggezinnen	
	1999	2000(2)	1999	2000(2)
Personeel	2416,2	2517,1	323,4	337,9
Aanvullende subsidies voor betaling opvanggezinnen	-	-	170,1	190,4
Administratiekosten	-	-	170,8	172,2
Medisch-sociaal toezicht	12,6	12,8	-	-
Educatieve vergaderingen	0,2	0,1	-	-
Forfaitaire tegemoetkomingen gehandicapten	1,9	1,7	2,8	2,9
Forfaitaire subsidie buitenschoolse opvang	42,5	55,8	-	-
Totaal subsidies				
Kind en Gezin	2473,4	2587,5	667,1	703,4
(index)	(64,1 milj. €)	64,1 milj. €	16,5 milj. €	(17,4 milj. €)
	(100,0)	(104,6)	(100,0)	(105,4)

(1) In miljoenen

(2) Voorlopige cijfers

43. Overzicht van de subsidies aan kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen (boekjaar)

Inkomsten afkomstig van ouderbijdragen

KINDERDAGVERBLIJVEN: SUBSIDIE VOOR WERKINGSKOSTEN TEN LASTE VAN DE OUDERBIJDRADE

In de kinderdagverblijven worden de werkingstoelagen volledig gedragen door de ouderbijdragen. Krachtens het ministerieel besluit van 5 oktober 1998 inzake de ouderbijdragen past Kind en Gezin in de crèches en peuterspeelweelden een verrekening toe van de door de ouders betaalde bijdragen, met uitzondering van de buitenschoolse opvang in aparte lokalen. Crèches en peuterspeelweelden innen de ouderbijdragen, die variëren naar verhouding van het inkomen van de ouders. Per kwartaal wordt zoals reeds vermeld een verrekening uitgevoerd op basis van een vaste norm die jaarlijks op 1 juli wordt geïndexeerd. Ligt het gemiddelde van de ontvangen ouderbijdragen in een kinderdagverblijf boven de norm, dan wordt het bedrag boven de norm teruggevorderd door Kind en Gezin. Hieruit wordt geput om aan de kinderdagverblijven die gemiddeld onder de norm bleven een bijpassing tot deze norm te geven.

De norm die gehanteerd wordt bij de verrekening van de ouderbijdragen bedroeg tot 31 juni 2000 255 frank voor de peuterspeelweelden en 401 frank voor de crèches. Op 1 juli 2000 werden deze bedragen geïndexeerd en zodoende opgetrokken tot respectievelijk 258 frank en 405 frank.

Van de 1.133,3 miljoen frank geïnde ouderbijdragen behielden de kinderdagverblijven 972,9 miljoen frank. Wat de buitenschoolse opvang in aparte lokalen betreft, blijft het volledige bedrag van de geïnde ouderbijdragen in de kinderdagverblijven.

TOELAGE VOOR WERKINGSKOSTEN KINDERDAGVERBLIJVEN

	uitgedrukt in miljoenen	(index)
1999	952,5	(100,0)
2000 (1)	972,9	(102,1)
	(24,1 miljoen euro)	

(1) Voorlopige cijfers

44. Kinderdagverblijven: toelage voor werkingskosten (kalenderjaar)

VERREKENING OUDERBIJDRAGEN

	Lager dan de norm	Hoger dan de norm	Totaal
1999			
Ouderbijdragen	100 988 346	998 559 567	1 099 547 913
Toegekende werkingstoelage	115 835 614	836 667 035	952 502 649
Resultaat van de verrekening voor Kind en Gezin	- 14 847 268	161 892 532	147 045 264
2000 (1)			
Ouderbijdragen	96 677 411	1 036 713 479	1 133 390 980 (28 096 028 euro)
Toegekende werkingstoelage	111 814 710	861 112 287	972 926 997 (24 118 230 euro)
Resultaat van de verrekening voor Kind en Gezin	- 15 137 299	175 601 192	160 463 983 (3 977 798 euro)

(1) Voorlopige cijfers

45. Verrekening ouderbijdragen in crèches en peutersuinen (kalenderjaar)

DIENSTEN VOOR OPVANGGEZINNEN: OUDERBIJDRAGEN BESTEMD VOOR DE BETALING VAN DE OPVANGGEZINNEN

De diensten voor opvanggezinnen beschikken volledig over de ouderbijdragen voor de betaling van de opvanggezinnen. Wanneer bij een dienst de totaliteit van de geïnde ouderbijdragen lager ligt dan de vergoeding voor de opvanggezinnen, past Kind en Gezin dit verschil bij. Ligt het totaal van de geïnde ouderbijdragen hoger, dan wordt het verschil tussen de geïnde ouderbijdragen en de vergoeding voor de opvanggezinnen teruggevorderd door Kind en Gezin.

Het totale bedrag van de ouderbijdragen in de diensten bedroeg 1.895,6 miljoen frank.

Dit is een stijging met 3,4% tegenover 1999.

GEÏNDE OUDERBIJDRAGEN (1)

	Kinderdagverblijven		Diensten voor opvanggezinnen	
1999	1099,5	(100,0)	1833,6	(100,0)
2000 (2)	1133,3	(103,1)	1895,6	(103,4)
	(28,1 milj. €)		(47,0 milj. €)	

(1) In miljoenen

(2) Voorlopige cijfers

46. Kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen: totaal bedrag van de geïnde ouderbijdragen (kalenderjaar)

AANDEEL VAN DE INKOMSTEN UIT SUBSIDIES VAN KIND EN GEZIN EN VAN DE INKOMSTEN UIT DE OUDERBIJDRAGEN IN KINDERDAGVERBLIJVEN EN DIENSTEN VOOR OPVANGGEZINNEN

Het totale pakket dat kinderdagverblijven ontvangen uit subsidies van Kind en Gezin en de werkingssubsidies gefinancierd door ouderbijdragen, bedroeg in 2000 3.560,4 miljoen frank (+ 3,9%). De subsidies van Kind en Gezin maken 72,7% uit van dit totale pakket.

De diensten voor opvanggezinnen ontvangen 2.599 miljoen frank uit subsidies van Kind en Gezin en ouderbijdragen (+ 3,9%). De subsidies van Kind en Gezin maken 27,1% van deze ontvangsten uit.

INKOMSTEN (1)

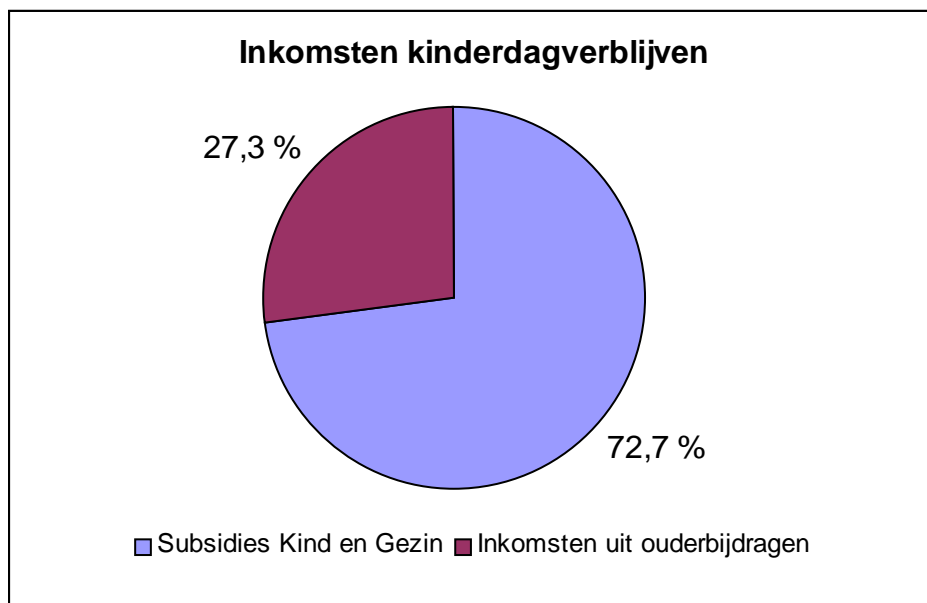
	Kinderdagverblijven(2)		Diensten voor opvanggezinnen	
	1999	2000(3)	1999	2000(3)
Subsidies van Kind en Gezin	2473,4	2587,5	667,1	703,4
	(72,2)	(72,7)	(26,7)	(27,1)
Inkomsten uit ouderbijdragen	952,5	972,9	1833,6	1895,6
	(27,8)	(27,3)	(73,3)	(72,9)
Totaal inkomsten	3425,9	3560,4	2500,7	2599,0
		(88,3 milj. €)		(64,4 milj. €)
(index)	(100,0)	(100,0)	(100,0)	(100,0)
	(100,0)	(103,9)	(100,0)	(103,9)

(1) In miljoenen

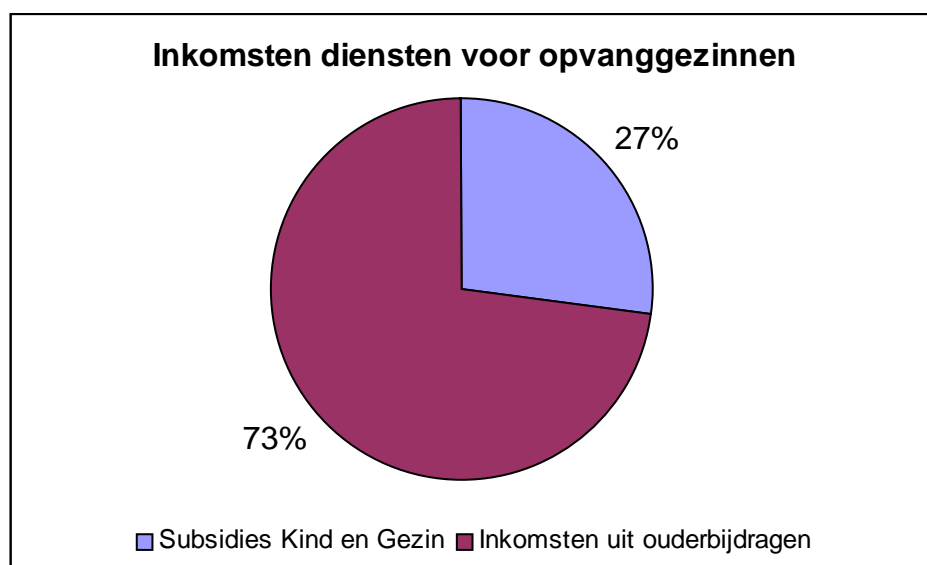
(2) Niet inbegrepen: ouderbijdragen buitenschoolse opvang in aparte lokalen

(3) Voorlopige cijfers

47. Kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen: subsidies van Kind en Gezin en inkomsten afkomstig van ouderbijdragen

48. Kinderdagverblijven: subsidies Kind en Gezin en inkomsten afkomstig van ouderbijdragen - 2000

49. Diensten voor opvanggezinnen: subsidies Kind en Gezin en inkomsten afkomstig van ouderbijdragen - 2000

Gemiddeld betaalde ouderbijdrage

In de kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen betalen de ouders een bijdrage die is vastgesteld bij ministerieel besluit en die afhangt van het netto belastbaar gezinsinkomen.

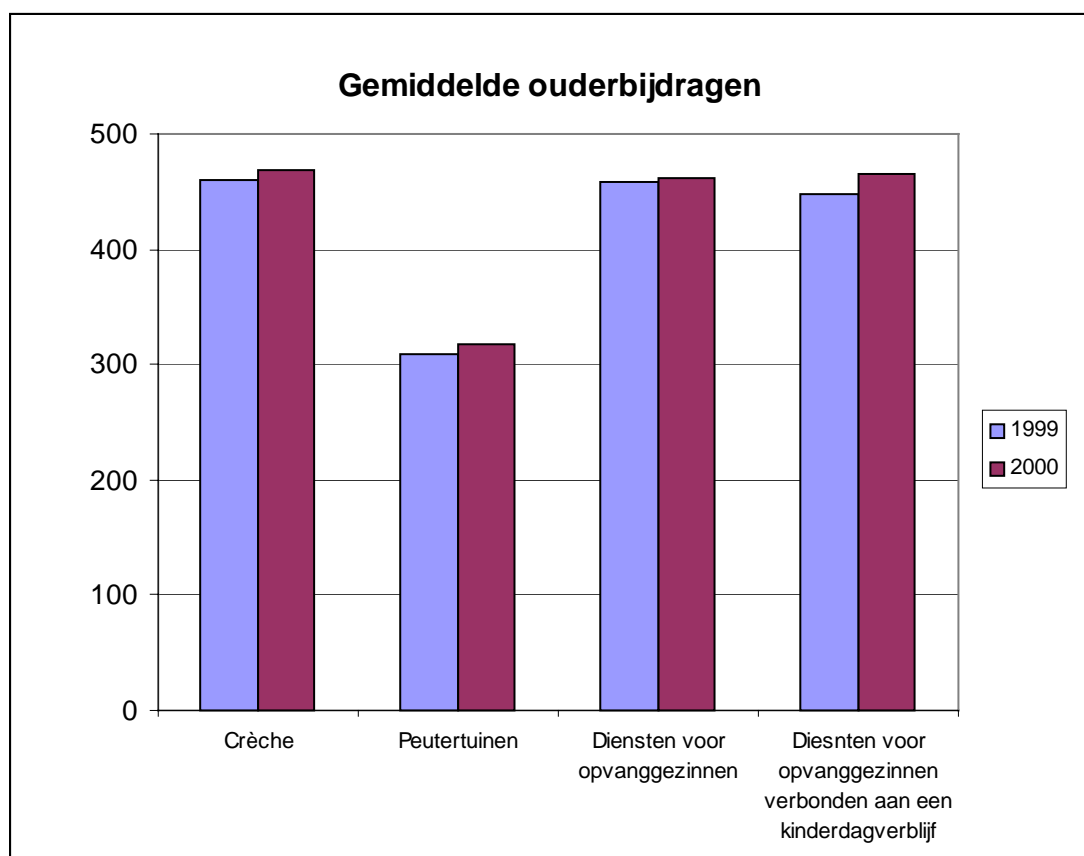
In 2000 betaalden ouders voor een volle verblijfsdag gemiddeld 468,5 fr. in een crèche (+ 1,9%), 318,3 fr. in een peuterspeelruimte (+ 2,8%), 462,3 fr. in de diensten voor opvanggezinnen (+ 0,7%) en 465,5 fr. in diensten voor opvanggezinnen verbonden aan een kinderdagverblijf (+ 3,8%).

GEMILDELD BETAALDE OUDERBIJDRAGE

	1999	2000 (1)
Crèches	459,6	468,5
Peutertuinen	309,6	318,3
Diensten voor opvanggezinnen	459,0	462,3
Diensten voor opvanggezinnen verbonden aan een kinderdagverblijf	448,3	465,5
Gesubsidieerde kinderopvang	419,1	428,7

(1) Voorlopige cijfers

50. Gemiddeld betaalde ouderbijdrage voor een volle verblijfsdag (boekjaar)

51. Evolutie van de gemiddelde ouderbijdrage voor een volle verblijfsdag naar type voorziening

Investeringssubsidies (Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden)

De procedure inzake de investeringssubsidies verloopt in vier stappen:

1. een aanvraag bij Kind en Gezin,
2. een subsidiebelofte met een vastlegging,
3. een subsidiebeslissing,
4. de effectieve uitbetaling.

AANVRAGEN VOOR INVESTERINGSSUBSIDIES

In de loop van 2000 werden 14 nieuwe aanvragen ingediend. Hiermee kwam het totale aantal lopende aanvragen eind 2000 op 52, waarvan er reeds 18 zijn afgehandeld.

SUBSIDIEBELOFTEN

In de loop van 2000 werden 6 subsidiebeloften toegekend. Eind 2000 waren er in totaal al 41 subsidiebeloften verleend, waarvan 18 crèches zijn gestart. De 23 overige zitten in de fase van subsidiebeslissing, aanbesteding of zijn bezig met de bouw-, verbouwings- en/of uitbreidingswerken.

Kind en Gezin beschikte in 2000 over een machtiging om voor 228 miljoen frank vastleggingen te doen. Dit bedrag werd toegekend aan 15 voorzieningen.

SUBSIDIEBESLISSINGEN

In de loop van 2000 werden 7 subsidiebeslissingen toegekend.

BETALINGEN

In 2000 werden er voor een totaal van 81,9 miljoen frank betalingskredieten betaald aan 21 voorzieningen. Deze betalingskredieten zijn de effectieve omzetting van de vastleggingen in uitbetalingen. Deze omzetting verloopt over meerdere jaren.

2. Erkende sector (Initiatieven voor buitenschoolse opvang)

Initiatieven voor buitenschoolse opvang worden (nog) niet door Kind en Gezin gesubsidieerd. Een principieel akkoord van Kind en Gezin zet voor deze voorzieningen het licht op groen om een dossier in te dienen bij de administratie Tewerkstelling (ministerie van de Vlaamse gemeenschap), die Weerwerk-gesco's toekent. Het Fonds voor Collectieve Uitrustingen en Diensten staat in voor de subsidiëring van de coördinator en een deel van de werkingskosten. Daarnaast kunnen deze initiatieven vrij beschikken over de inkomsten uit de ouderbijdragen, in 2000 goed voor een bedrag van 269 miljoen frank.

In 2000 werd een ministerieel besluit voorbereid dat de subsidiëring van initiatieven voor buitenschoolse opvang vanuit Kind en Gezin mogelijk moet maken. Op de begroting van 2001 worden hiertoe bijkomende middelen voorzien.

3. Particuliere sector

De belangrijkste inkomstenbron van de particuliere sector is uiteraard de geïnde ouderbijdrage. Ook verlenen een aantal provincies en gemeenten een vormings- of infrastructuursubsidie aan particuliere opvanginitiatieven.

In het beleidsplan Kinderopvang van Vlaams minister van Welzijn Mieke Vogels is een financiële ondersteuning van 15.000 frank per plaats en per jaar opgenomen voor de particuliere opvanginstellingen met een capaciteit van 8 tot en met 22 plaatsen. Deze opvanginstellingen moeten aan een aantal kwaliteitsvoorwaarden voldoen die midden 2000 door de Raad van Bestuur van Kind en Gezin goedgekeurd werden. Het besluit van de Vlaamse regering ter zake is op 1 januari 2001 in werking getreden.

Deze voorwaarden worden in deel 2, hoofdstuk 1 in detail belicht.

Daarnaast werd reeds in 1998 door de Raad van Bestuur van Kind en Gezin de beslissing genomen om het inschrijvingsgeld, met een maximum van 6.500 frank per cursusjaar, van een 2-tal opleidingen, zijnde de opleiding 'Beheerder van een particulier kinderdagverblijf', georganiseerd door het Vlaams Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen (VIZO) en een 8-daagse opleiding, georganiseerd door de Vormingsleergang in Sociaal-Pedagogisch werk (VSPW) terug te betalen aan de cursisten mits deze voldoen aan volgende voorwaarden: de cursist moet de opleiding voltooien en moet werkzaam zijn in een particuliere opvanginstelling of als particulier opvanggezin (niet voor de VIZO opleiding) onder toezicht van Kind en Gezin.

In 2000 werd aan 34 personen het inschrijvingsgeld terugbetaald (32 VSPW-cursisten en 2 VIZO-cursisten). Dit komt overeen met een totaalbedrag van 248.900 frank.

4. Kinderopvang binnen het globale budget van Kind en Gezin

Op instellingsniveau beschikt Kind en Gezin over vier categorieën van ontvangsten die de uitgaven financieren: 1) de overheidsdotaties, 2) de functionele ontvangsten, 3) de fondsen met bijzondere aanwending en 4) de varia-ontvangsten. In 2000 bedroeg het totaal aan ontvangsten 10.014,7 miljoen frank.

Het totaal aan uitgaven bedroeg in 2000 10.037,3 miljoen frank. Hiervan ging 6.488,6 miljoen frank of 64,6 % naar de kinderopvangvoorzieningen.

ONTVANGSTEN (1)

	1999	2000
Overheidsdotaties	6 548,5	6 887,3
Functionele ontvangsten	2 921,2	2 984,3
Fondsen met bijzondere aanwending	40,4	111,8
Varia-ontvangsten	11,1	31,3
Totaal	9 521,2	10 014,7 (248,3 milj. €)

In miljoenen

52. Overzicht van de ontvangsten van de instelling Kind en Gezin

Deel 2: Beleid

Hoofdstuk 1:

Het beleidsplan kinderopvang van de minister van Welzijn, Mieke Vogels

Op 3 maart 2000 keurde de Vlaamse regering het beleidsplan Kinderopvang van minister Vogels goed. Het gaat daarbij om een totaal beleidsplan met een volledige voorstelling van de behoeften en verantwoordelijkheden.

Het beleidsplan beschrijft o.a. 10 bouwstenen voor een toekomstgericht beleid, geënt op een structureel nieuw opvangpatroon.

- de particuliere sector op nieuwe wegen
- een leefbaar werkkader voor de diensten voor opvanggezinnen en de kinderdagverblijven
- buitenschoolse opvang: de pijlers verstevigen
- een programmatische groei
- het lokale advies verstevigen en versterken
- een verruimd aanbod als antwoord op bijzondere noden
- toegankelijke en betaalbare kinderopvang
- kwaliteit definiëren, stimuleren en bewaken
- diversiteit als inspiratiebron en toetssteen
- opvang en onderwijs: partners voor het kind

Dit beleidsplan van minister Vogels werd door Kind en Gezin vertaald in een strategisch plan (zie Hoofdstuk 4. Andere accenten in de werking).

In 2000 werden al een aantal zaken gerealiseerd of op gang gebracht die betrekking hebben op één van de 10 bouwstenen. Ze worden hieronder kort geschetst en gesitueerd binnen de bouwsteen waarmee ze verband houden. Het beleidsplan bevat uiteraard meer actiepunten.

1. Nieuwe regelgeving kinderopvang

In 2000 werd gewerkt aan een nieuw regelgevend kader voor zowel kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen als initiatieven voor buitenschoolse opvang.

De basis voor erkenning en subsidiëring van deze voorzieningen wordt gelegd in een besluit van de Vlaamse regering, aangevuld met een aantal ministeriële besluiten die meer concrete modaliteiten vastleggen. Het gaat hier onder meer over de enveloppenfinanciering, het kwaliteitsbeleid, de inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte, de buitenschoolse opvang in aparte lokalen van een kinderdagverblijf, de kostenvergoeding van de opvanggezinnen enz. (zie ook Bijlage: Regelgeving en gewijzigde regelgeving).

2. Financiële ondersteuning van kleinschalige particuliere opvanginstellingen

In haar beleidsplan maakt minister Vogels melding van een forfaitaire ondersteuning van kleine particuliere opvanginstellingen (15.000 frank per plaats op jaarbasis) mits ze voldoen aan een aantal kwaliteitsvoorwaarden. Dit past in de doelstelling om deze specifieke opvangvorm sterker in te bedden in het Vlaamse opvanglandschap (bouwsteen 1). De regering heeft immers de beslissing genomen om over een periode van 4 jaar 10.000 bijkomende opvangplaatsen te realiseren, waarbij

de mogelijkheden van de particuliere sector maximaal benut moeten worden. Hiertoe stelde de Raad van Bestuur van Kind en Gezin voorwaarden voor waaraan opvanginstellingen moeten voldoen om in aanmerking te komen voor de financiële ondersteuning. Een eerste belangrijke voorwaarde is dat particuliere opvanginstellingen een capaciteit hebben van 8 tot 22 plaatsen en onder toezicht staan van Kind en Gezin. Andere voorwaarden hebben betrekking op het personeelsbestand, het diploma van de verantwoordelijke, de minimaal te behalen score op het Kwaliteitsinstrument voor Particuliere Opvanginstellingen (KWAPOI) en het minimaal te bieden opvangaanbod.

3. Werksituatie opvanggezinnen

Eind 1999 stelde de Raad van Bestuur van Kind en Gezin een werkgroep samen die concrete beleidsvoorstellen moest uitwerken omtrent het verstevigen van de werkingssituatie van de opvanggezinnen, zowel aangesloten bij een dienst als particuliere. De werkgroep was samengesteld uit afgevaardigden van de diensten voor opvanggezinnen, de particuliere opvanggezinnen en personen van de administratie van Kind en Gezin. Hij werd voorgezeten door het afdelingshoofd Kinderopvang en aangevuld met experts uit verschillende domeinen. Midden 2000 rondde de werkgroep zijn activiteiten af en formuleerde hij een voorstel.

Voor de opvanggezinnen aangesloten bij een dienst stelde de werkgroep een 2-sporenaanpak voor. Op korte termijn werden een aantal maatregelen voorgesteld uitgaande van een vergelijking met de Franstalige en Duitstalige Gemeenschap. De voorstellen situeren zich op het vlak van de omvang en de verdeling van de kostenvergoeding, een tegemoetkoming voor flexibele opvang en vorming en een vergoeding voor startkosten. Op lange termijn bepleit de werkgroep een snelle uitwerking van een sociaal vangnet, waardoor opvanggezinnen daadwerkelijk sociale zekerheidsrechten verwerven en opbouwen.

Midden 2000 nam de Vlaamse regering ook de beslissing om de kostenvergoeding op te trekken tot 545 frank met ingang van 1 oktober 2000.

In een tweede fase formuleerde de werkgroep een advies aangaande de particuliere opvanggezinnen. Hierbij werd ervoor gepleit om een aantal bestaande verschillen in vergelijking met de opvanggezinnen aangesloten bij een dienst weg te werken. Het gaat om een gelijkschakeling van de fiscale vrijstelling en de capaciteitsbepaling. Daarnaast vroeg de werkgroep om te onderzoeken of er een vergoeding kan worden toegekend voor de opvang van kinderen met een handicap.

Het bovenstaande past zowel in de eerste als in de tweede bouwsteen van het beleidsplan van minister Vogels.

4. Subsidiëring initiatieven voor buitenschoolse opvang

In de derde bouwsteen van haar beleidsplan, bepleit de minister een geleidelijke invoering van een meer rechtstreekse ondersteuning van de initiatieven voor buitenschoolse opvang vanuit Welzijn. Hiertoe werd op de begroting 2001 van Kind en Gezin al een beperkt budget ingeschreven. Ook omdat het Fonds voor Collectieve Uitrustingen en Diensten (FCUD) geen nieuwe initiatieven voor buitenschoolse opvang meer kon subsidiëren vanaf midden 2000, heeft Kind en Gezin een concept van subsidiëring voorbereid. Dit concept zal worden vertaald in een ministerieel besluit.

5. Programmatie

Bouwsteen 4 van het beleidsplan formuleert o.a. de twee volgende beleidsacties: het realiseren van een permanent (bij)gestuurde groei van het plaatsenbestand in de diensten voor opvanggezinnen en kinderdagverblijven en het uitwerken van een programmatiesleutel.

Eind 1999 organiseerde Kind en Gezin een grootscheepse bevraging bij alle bestaande kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen, OCMW's en gemeentebesturen en vzw's die ooit in de periode 1994-2000 een aanvraag tot oprichting van een kinderdagverblijf of dienst voor opvanggezinnen indienden.

In deze bevraging werd gepeild naar de plannen en intenties op het vlak van kinderopvang. Dit resulteerde in een globale inventarisatie van alle mogelijke initiatieven in het kader van dagopvang, buitenschoolse opvang, flexibele en occasionele opvang en opvang van zieke kinderen. Mede op grond van deze inventaris werd midden 2000 door de Raad van Bestuur een plan van aanpak uitgestippeld voor de verwezenlijking van bijkomende kinderopvangplaatsen in de gesubsidieerde sector.

Bij de toekenning van principiële akkoorden zal in de toekomst rekening gehouden worden met twee aspecten: het resultaat van de louter kwantitatieve planningsoefening en de invulling van regionale en sectorale 'witte vlekken'.

Daartoe werd de planningsoefening in het najaar 2000 geactualiseerd. Daarnaast werden in 2000 een aantal parameters in kaart gebracht die het mogelijk moeten maken de kwantitatieve opvangtekorten, de zogenoemde 'witte vlekken', in kaart te brengen.

6. Toegankelijke en betaalbare kinderopvang

De Raad van Bestuur van Kind en Gezin stelde in het najaar van 1999 een werkgroep samen die de opdracht kreeg een coherent systeem van ouderbijdragenregeling uit te werken voor het hele Vlaamse kinderopvanglandschap.

De werkgroep was samengesteld uit afgevaardigden van de verschillende deelsectoren en gebruikers en uit personen van de administratie van Kind en Gezin en ging in oktober 1999 van start. Het voorzitterschap werd bekleed door het afdelingshoofd Kinderopvang van Kind en Gezin. Daarnaast hadden ook een aantal deskundigen zitting in de werkgroep.

Een nieuwe ouderbijdragenregeling is noodzakelijk omwille van een aantal knelpunten in de huidige regeling. Voor gezinnen die leven van het bestaansminimum bijvoorbeeld geldt niet de laagste ouderbijdrage en voor gezinnen uit een bepaalde inkomenscategorie is het financieel voordeliger om een werkloosheidsvergoeding te ontvangen en zelf voor de kinderen te zorgen. Ook verloopt de ouderbijdragenschaal volgens trappen, wat als onrechtvaardig wordt beschouwd, en werden, in tegenstelling tot de hoogste ouderbijdrage, de toegekende kortingen voor kinderlast en gelijktijdige opvang nooit geïndexeerd. Het bepalen van de ouderbijdrage is ook een complexe bezigheid en de administratieve impact is aanzienlijk.

De werkgroep rondde in juni 2000 een voorstel af waarin gestreefd werd naar het wegwerken van deze administratieve en technische knelpunten en waarbij doorzichtigheid, eenvoud en rechtvaardigheid centraal stonden.

De nadruk werd gelegd op het verminderen van de opvangkosten voor gezinnen met een laag inkomen en voor gezinnen met meerdere kinderen. Het voorstel werd bezorgd aan de minister.

Daarnaast werd in 2000 een regelgeving voorbereid aangaande de inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte.

Deze nieuwe regelgeving bepaalt de modaliteiten van de financiering van een dergelijke opvang en legt de voorwaarden vast waaraan een opvangvoorziening moet voldoen om in aanmerking te komen voor subsidiëring.

7. Opvangkwaliteit

Op de implementatie van het kwaliteitsdecreet wordt in een volgend hoofdstuk (deel 2, hoofdstuk 3) dieper ingegaan. In de achtste bouwsteen formuleert de minister echter nog een ander aandachtspunt waarrond in 2000 al werd gewerkt: de ontwikkeling van (zelf)evaluatie-instrumenten. Midden 2000 is een werkgroep gestart die de beoordelingsschaal voor het pedagogisch functioneren in kinderdagverblijven zal actualiseren. De herwerkte schaal mag in de loop van 2001 verwacht worden.

Voor de andere deelsectoren zullen in de loop van 2001 verdere stappen ondernomen worden.

Hoofdstuk 2: Het lokale overleg buitenschoolse opvang

In de reglementering omtrent de buitenschoolse kinderopvang in 1997 werden 3 fundamentele opties genomen: een meersporenbeleid, een lokale beleidsplanning en specifieke aandacht voor de opvangkwaliteit. In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de lokale beleidsplanning.

1. Samenstelling

Het lokale overleg, dat op gemeentelijk niveau georganiseerd wordt, brengt alle personen samen die bij de buitenschoolse opvangproblematiek betrokken zijn. Het gaat hierbij minstens om een afgevaardigde van het organiserend bestuur van elk kinderdagverblijf, elke dienst voor opvanggezinnen en elk initiatief voor buitenschoolse opvang in de gemeente, een afgevaardigde van de particuliere opvangvoorzieningen, het gemeentebestuur, het OCMW-bestuur, het plaatselijke jeugdwerk, de gemeentelijke jeugddienst, het organiserend bestuur of de directie van elke basisschool in de gemeente en een vertegenwoordiger van de ouders. Daarnaast zetelt ook een afgevaardigde van Kind en Gezin in dit overleg. De samenstelling van het lokale overleg is divers, omwille van de optie een meersporenbeleid te realiseren. Alle soorten voorzieningen zitten rond de tafel en geen enkele voorziening kan het alleenrecht opeisen buitenschoolse opvang te organiseren. Uit de praktijk blijkt echter dat het voor vele overleggroepen moeilijk is om een representatieve vertegenwoordiger van de particuliere sector en de ouders te verkrijgen.

De voorzitter van dit lokale overleg is een persoon die geen enkele binding heeft met welke voorziening ook die in de gemeente een buitenschoolse opvangfunctie kan vervullen.

2. Opdracht

De opdracht van het lokale overleg bestaat erin een beleid rond buitenschoolse kinderopvang te ontwikkelen, rekening houdend met de specifieke lokale situatie. Het beleidsplan gaat vooraf aan en is ruimer dan het oprichten van een initiatief voor buitenschoolse opvang. Het gaat namelijk om het plaatselijk realiseren van een meersporenbeleid. Het uiteindelijke streefdoel is een optimaal buitenschools aanbod creëren, rekening houdend met de middelen die voorhanden zijn en inhakend op het bestaande aanbod. Als hulpmiddel daartoe werd een kwaliteitscharter geformuleerd dat algemene kwaliteitsnormen beschrijft die toepasbaar zijn op verschillende vormen van buitenschoolse kinderopvang.

De taak van Kind en Gezin bestaat erin, naast informeren, het lokale overleg te stimuleren, te begeleiden en te ondersteunen. Vooraleer het overleg opgestart wordt, bezorgt Kind en Gezin ook concrete informatie aan het gemeentebestuur over de regelgeving inzake buitenschoolse opvang en over de mogelijkheden en doelstellingen van het lokale overleg.

3. Stand van zaken

Eind 2000 waren nagenoeg alle gemeentebesturen door Kind en Gezin geïnformeerd over de regelgeving inzake buitenschoolse opvang en de doelstellingen van het lokale overleg.

Eind 2000 hadden 247 gemeenten (80,2%) een lokaal overleg opgestart. Op Vlaams-Brabant na, zijn de verschillen tussen de provincies relatief klein: ruim 80% van de gemeenten heeft een lokaal overleg opgestart, in Vlaams-Brabant is dat in slechts 63% van de gemeenten het geval. Redenen waarom gemeenten het lokale overleg niet wensen op te starten zijn veelal moeilijk te achterhalen. Dikwijls zijn er verschillende factoren die hierin een rol spelen. In een aantal gemeenten bestaat er op dit moment geen behoefte. Volgens het gemeentebestuur is alles goed geregeld of is

buitenschoolse kinderopvang geen prioriteit. Sommige gemeenten vrezen met het opstarten van een lokaal overleg ook verwachtingen te creëren die niet ingelost kunnen worden. Ongeveer tweederde van de gemeenten heeft al een beleidsplan buitenschoolse opvang klaar. De verschillen tussen de provincies zijn hier groter: in Vlaams-Brabant heeft ongeveer de helft van de gemeenten een lokaal beleidsplan afgerond, in Oost-Vlaanderen gaat het om 62% van de gemeenten, West-Vlaanderen en Antwerpen zijn met ongeveer 70% gelijklopend en Limburg is koploper met 80% van de gemeenten die een beleidsplan klaar hebben.

LOKAAL OVERLEG

	Antwerpen		Vlaams- Brabant		Oost- Vlaanderen		West- Vlaanderen		Limburg		Totaal	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Totaal aantal gemeenten	70	70	65	65	65	65	64	64	44	44	308	308
Eerste info	63	67	64	64	58	59	59	62	38	39	282	291
Lokaal overleg opgestart	55	62	40	41	51	52	52	53	37	39	235	247
Beleidsplan klaar	39	49	26	33	36	40	40	46	30	35	171	203

46. Stand van zaken van het lokale overleg in de verschillende provincies

4. Lokaal overleg in grote gemeenten en steden

Het organiseren van een overleg in grote gemeenten en steden verloopt complexer dan in kleinere gemeenten. Sommige steden hebben 200 of 300 actoren die deel uitmaken van het overleg, wat een opsplitsing in deeloverleggroepen of het werken met verkozen delegaties voor bepaalde groepen van actoren noodzakelijk maakt. Het proces dat doorlopen moet worden vooraleer men tot een beleidsplan komt, duurt doorgaans ook langer. Het is dikwijls moeilijk om beleidsopties te formuleren die enerzijds voldoende de complexiteit van de verschillende deelregio's vatten en anderzijds voldoende concreet zijn om een reëel beleid rond buitenschoolse opvang richting te geven. Daarnaast is er ook de kostprijs die het organiseren van een overleg, het inventariseren van het bestaande buitenschoolse aanbod en het organiseren en verwerken van een behoefteonderzoek met zich meebrengen en die bij steden soms niet gering is.

Vanuit dit gegeven startte Kind en Gezin een project op met als doel de knelpunten op te sporen bij het uitbouwen van een behoeftedekkend kwalitatief hoogwaardig buitenschools opvangaanbod in steden en grote gemeenten. Voor de uitwerking van het project werd nauw samengewerkt met enkele afgevaardigden van steden en grote gemeenten. Het project verliep in drie fasen waarvan de eerste twee in 2000 werden afgerond.

In de eerste fase werd een forum van een 25-tal grote gemeenten en steden uitgenodigd waarbij informatie werd verzameld en ideeën werden uitgewisseld.

In een tweede fase deed Kind en Gezin een enquête bij de voorzitters van het lokale overleg van 21 van deze gemeenten. Hieruit groeide een knelpuntennota die als basis zal dienen voor een aantal voorstellen met het oog op een betere werkmethode van het overleg en een optimale afstemming van vraag en aanbod op het vlak van buitenschoolse kinderopvang.

5. Verruiming lokale overleg

In het strategisch plan Kinderopvang werd de optie genomen om de verruiming van het lokale overleg te stimuleren. Dit betekent dat een overleggroep die hiertoe bereid is, ondersteund zal worden in het uitwerken van een totaal beleidsplan kinderopvang en/of een beleidsplan voor het uitbouwen van een specifiek opvangaanbod. In een aantal gemeenten zal dit proces van nabij worden opgevolgd en procesmatig in kaart worden gebracht. Dit project start in 2001.

Hoofdstuk 3: Kwaliteitszorg

1. Inspectie in 2000

AANTAL INSPECTIEBEZOEKEN

	1999	2000
Kinderdagverblijven	320	237
Diensten voor opvanggezinnen	144	121
Initiatieven voor buitenschoolse opvang	167	143
<i>Totaal erkende en/of gesubsidieerde kinderopvang</i>	631	501
Particuliere opvanginstellingen	420	401
Particuliere opvanggezinnen	897	911
<i>Totaal particuliere kinderopvang</i>	1317	1312
Totaal kinderopvang	1948	1813

54. Aantal inspectiebezoeken aan de verschillende soorten voorzieningen

Kinderdagverblijven die erkend zijn door Kind en Gezin krijgen in principe jaarlijks een opvolgingsbezoek van een inspectieambtenaar van Kind en Gezin. In 2000 werden in totaal 237 inspectiebezoeken gebracht aan kinderdagverblijven.

Ook diensten voor opvanggezinnen krijgen jaarlijks een opvolgingsbezoek van de inspectie van Kind en Gezin. Bij de opvanggezinnen aangesloten bij de dienst gaat de inspectieambtenaar niet langs, aangezien deze begeleid worden door de dienstverantwoordelijke. In 2000 werden in totaal 121 bezoeken gebracht aan de diensten voor opvanggezinnen.

De initiatieven voor buitenschoolse opvang worden in principe jaarlijks bezocht door Kind en Gezin. In 2000 werden in totaal 143 bezoeken gebracht aan initiatieven voor buitenschoolse opvang.

Particuliere opvanginstellingen krijgen in principe jaarlijks een opvolgingsbezoek door de inspectieambtenaar. In 2000 werden in totaal 401 particuliere opvanginstellingen bezocht.

De particuliere opvanggezinnen krijgen om de twee jaar een opvolgingsbezoek. In 2000 werden in totaal 911 bezoeken gebracht aan particuliere opvanggezinnen.

2. Instrumenten voor evaluatie en zelfevaluatie

BEOORDELINGSSCHAAL 'PEDAGOGISCH FUNCTIONEREN IN KINDERDAGVERBLIJVEN'

In de kinderdagverblijven wordt het pedagogisch klimaat van de leefgroep beoordeeld aan de hand van de beoordelingsschaal 'Pedagogisch functioneren in kinderdagverblijven', die door observatie van het opvanggebeuren een betrouwbaar en valide beeld biedt van de interacties tussen begeleiders en kinderen. Verschillende pedagogisch relevante criteria, namelijk flexibiliteit, individualiseren, stimuleren, structureren, bevorderen van de zelfstandigheid, bewegingsvrijheid en veiligheid, worden op deze wijze geëvalueerd in verschillende leefsituaties (toiletsituatie, eetsituatie, rustsituatie en ontvangst,...) en met oog voor de activiteiten, het speelgoed en de communicatie. Gedurende de eerste twee jaren van de invoering van de beoordelingsschaal was er een aanzienlijke vooruitgang in de geobserveerde pedagogische scores merkbaar. Verondersteld wordt dat dit te maken heeft met het feit dat de introductie van het instrument gepaard ging met een informatie- en sensibiliseringscampagne, die nadien ondersteund werd door vormingsprogramma's. Dit heeft de kinderdagverblijven in staat gesteld om structureel in te grijpen in diverse werkingsaspecten, wat ongetwijfeld een invloed gehad heeft op de geobserveerde pedagogische kwaliteit.

De structurele vooruitgang is evenwel gestagneerd sinds 1997. Vermoedelijk heeft dit te maken met het feit dat er geen instrumenten zijn ontwikkeld om de aanpassingen in de ene leefgroep structureel te vertalen naar het hele kinderdagverblijf en er geen instrument bestaat dat de kinderdagverblijven in staat stelt om zelf de pedagogische kwaliteit te meten. In dit verband werd midden 2000 gestart met een werkgroep die naast de actualisering van de huidige schalen ook een zelf evaluatie-instrument moet uitwerken (zie deel 2, hoofdstuk 1).

Uit het werken met het beoordelingsinstrument blijkt dat bewegingsvrijheid, flexibiliteit, individualiseren, structureren en veiligheid een goede score behalen, terwijl stimuleren en bevorderen van de zelfstandigheid over alle leefgroepen heen de laagste scores behalen. Het laatstgenoemde criterium haalt zelfs gemiddeld de drempel van een voldoende goede score niet.

KWALITEITSINSTRUMENT VOOR PARTICULIERE OPVANGINSTELLINGEN

Het evalueren van de pedagogische opvangkwaliteit in de particuliere opvanginstellingen gebeurt aan de hand van het Kwaliteitsinstrument voor Particuliere Opvanginstellingen (KWAPOI), dat in februari 1999 in gebruik werd genomen. Het kwaliteitsinstrument bestaat uit drie delen: een checklist, die op een gestandaardiseerde manier de formele aspecten (administratie, bezetting, personeel, accommodatie, veiligheid) van de opvangsituatie nagaat; een semi-gestructureerd interview, dat het mogelijk maakt de pedagogische randvoorwaarden te evalueren en 5 observatieschalen die in 5 situaties (rustsituatie, eetsituatie, verzorgingssituatie en zindelijkheidstraining, activiteitenbegeleiding en speelgoed en onthaalsituatie) de geobserveerde pedagogische kwaliteit meten. Hierbij worden dezelfde pedagogisch relevante criteria gehanteerd als in de beoordelingsschaal voor het pedagogisch functioneren in kinderdagverblijven. Het gevolg van deze benadering via situaties is dat ook de beoordeling van één situatie betrouwbaar en valide blijkt, zodat het instrument kan worden afgenomen over één of meerdere situaties zonder dat het noodzakelijk is het hele instrument af te nemen.

Elke situatie is opgesplitst in een aantal items, die elk via een vierpuntenschaal worden gescoord. Score 1 betekent onvoldoende kwaliteit van het item, score 3 komt overeen met voldoende kwaliteit, score 5 betekent goede kwaliteit en score 7 staat voor zeer goede kwaliteit.

Een gemiddelde score van 3 over de beoordeelde situaties heen wordt beschouwd als de pedagogische basiskwaliteit. Dit geldt ook voor elke afzonderlijke situatie.

Het Kwaliteitsinstrument voor Particuliere Opvanginstellingen (KWAPOI) werd ook omgevormd tot een zelf evaluatie-instrument, z-KWAPOI, dat de voorzieningen in staat stelt om zelf de

pedagogische opvangkwaliteit te evalueren en initiatieven tot kwaliteitsverbetering te plannen. De voorzieningen kunnen dit instrument sinds eind 1998 verkrijgen bij Kind en Gezin.

Een eerste analyse van het gebruik van het Kwaliteitsinstrument voor Particuliere Opvanginstellingen (KWAPOI) in maart 2000 leert dat, hoewel het instrument vaak onvolledig wordt afgenomen, er gemiddeld 3 tot 4 situaties gescoord worden, waarbij de gemiddelde observatietijd 2 uur en 20 minuten bedraagt.

In 2000 lag de gemiddelde geobserveerde pedagogische kwaliteit boven de vastgelegde kwaliteitsdrempel en bedroeg ze 4,49. Ten opzichte van de gemiddelde score bij het vooronderzoek van 1997, die 4,43 bedroeg, zijn er geen zichtbare evoluties vast te stellen.

Dit lijkt ook vrij logisch, aangezien het instrument pas begin 1999 veralgemeend in gebruik werd genomen. Vooral de eetsituatie en de activiteitenbegeleiding en speelgoed zijn de meest kritische situaties in de particuliere opvanginstellingen, onmiddellijk gevolgd door de verzorgingssituatie en zindelijkheidstraining, waarbij vooral de zelfstandigheidsbevordering het laagst scoort.

3. Voorbereiding implementatie kwaliteitsdecreet

In de loop van 2000 werd zowel voor de sector van de kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen als voor de initiatieven voor buitenschoolse opvang het sectoraal overleg in het kader van de implementatie van het kwaliteitsdecreet afgerond. Dit resulteerde in het bepalen van enerzijds sectorspecifieke minimale kwaliteitscriteria, de zogenoemde erkenningsvoorwaarden, en anderzijds minimale krijtlijnen die de voorzieningen in acht moeten nemen om hun kwaliteitszorg te realiseren.

Het eerste vond zijn neerslag in een besluit van de Vlaamse regering, het tweede in een ministerieel besluit. Beide besluiten gingen in op 1 januari 2001.

Ongetwijfeld zal deze nieuwe regelgeving de kwaliteitsdynamiek in de voorzieningen bevorderen. Het is daarbij van belang erop toe te zien dat de voorzieningen de nodige tijd krijgen om geleidelijk naar de praktijk van kwaliteitszorg toe te groeien en dat ze, vanuit hun eigen keuzes en mogelijkheden en samen met Kind en Gezin, een dynamisch proces opzetten dat zal resulteren in een betere opvangpraktijk. Hiertoe werden in 2000 een aantal kwaliteitsambtenaren aangesteld binnen Kind en Gezin. Hun taak bestaat erin de implementatie van het kwaliteitsdecreet te ondersteunen in de diverse sectoren van Kind en Gezin. In de loop van 2001 zullen concrete initiatieven naar de opvangvoorzieningen toe genomen worden.

4. De klachtendienst van Kind en Gezin

Taak

CONTACTEN MET DE KLAGENDE PARTIJ

De klachtendienst kan advies verlenen, de klagende partij doorverwijzen, een schriftelijke bevestiging vragen enz. De klachtendienst zorgt er ook voor dat de klagende partij wordt geïnformeerd over zijn klacht. Dit gebeurt meestal door een ontvangstmelding en door het geven van verdere informatie over de bevindingen bij het onderzoeken van de klacht.

DE CONCRETE KLACHT BEHANDELEN

De klachtendienst kan, nadat werd geoordeeld dat de klacht ontvankelijk is, alle stappen ondernemen die hij nodig acht om de klacht verder te behandelen. In de meeste gevallen zal de klachtendienst ervoor zorgen dat de ontvankelijke klacht wordt onderzocht door de daartoe geëigende medewerkers.

HET FORMULEREN VAN AANBEVELINGEN

Om vanuit de klachtenbehandeling aan kwaliteitsverbetering van de dienstverlening te werken, formuleert de klachtendienst aanbevelingen. Via een jaarlijks verslag, meer themagerichte rapporten en participatie in overlegorganen zorgt de klachtendienst er ook voor dat deze aanbevelingen voldoende aandacht krijgen.

Het indienen van klachten

De klagende partij wordt gevraagd om de klacht schriftelijk te bevestigen als deze een daadwerkelijk onderzoek vereist. Bedoeling is niet om een zware procedure in te bouwen, wel om een stevige basis te verkrijgen. Door de klacht schriftelijk te laten bevestigen, verkrijgt de klachtendienst immers informatie die doordachter is dan wat de klagende partij in een opwelling aan de telefoon heeft meegedeeld. De indiener kan ook een beroep doen op de klachtenkaart die door de klachtendienst werd uitgewerkt. Deze kaart is alleen bedoeld als hulpmiddel om de informatie op een gestructureerde wijze te noteren.

Klachten in 2000

De klachtendienst stelt vast dat het aantal klachten in stijgende lijn gaat en dat het leeuwendeel van de oproepen over de kinderopvang handelt. Op een totaal van 814 geregistreerde oproepen (terechte vragen en klachten), werden 481 oproepen als klacht geregistreerd. 360 klachten handelden over de kinderopvang.

Een aantal klachten zijn te voorkomen en dikwijls te wijten aan een gebrekkige informatie doorstroming of tekorten in procedures of regelgeving.

Hoofdstuk 4: Andere accenten in de werking

1. Strategisch plan Kinderopvang

Het beleidsplan van minister Vogels werd door Kind en Gezin vertaald in een strategisch plan voor de periode 2001-2004. In het najaar van 2000 werd het door de Raad van Bestuur van Kind en Gezin goedgekeurd. De doelstellingen kunnen in 4 hoofdthema's onderscheiden worden: verdere groei en uitbouw van de kinderopvang, werken aan kwaliteit in de kinderopvang, het voeren van een betere en vlottere communicatie en de positionering van kinderopvang binnen opvoedingsondersteuning. Per hoofdthema worden doelstellingen vastgelegd die verder worden geconcretiseerd in duidelijk omschreven projecten.

2. Financiële ondersteuning van kinderdagverblijven die inclusieve opvang bieden aan gehoorgestoorde kinderen

Kinderdagverblijven die inclusieve opvang bieden aan kinderen met een auditieve handicap signaleerden aan Kind en Gezin dat zij sinds de invoering van de Algo-gehoorscreeningstest geconfronteerd worden met zéér jonge gehoorgestoorde kinderen, wat impliceert dat de reeds bestaande begeleiding ontoereikend wordt.

Om hierop in te spelen besloot de Raad van Bestuur van Kind en Gezin aan deze kinderdagverblijven die inclusieve opvang bieden aan gehoorgestoorde kinderen, bij wijze van overgang naar een nieuwe regelgeving een bijkomende subsidie voor het jaar 2000 toe te kennen.

Na bekendmaking in de sector en evaluatie van de aanvragen, kwamen 2 kinderdagverblijven in aanmerking voor deze bijkomende subsidie. Samen kregen ze een projectsubsidie van 4,8 miljoen. In 2000 werd de nieuwe regelgeving voorbereid aangaande de inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte die in januari 2001 van kracht wordt. Vanaf dat moment kan aan een ruimer aantal voorzieningen een bijkomende financiële ondersteuning worden toegekend.

3. Nieuwe regelgeving inzake brandveiligheid in kinderdagverblijven

Specifieke brandveiligheidsnormen voor kinderopvangvoorzieningen waren tot voor kort onbestaande, wat soms aanleiding gaf tot verwarring en onveilige situaties. Daarom werd vanuit Kind en Gezin en in samenwerking met de sector en de brandweer in de loop van 1999 en 2000 werk gemaakt van het opstellen van een nieuwe reglementering inzake brandveiligheid in kinderdagverblijven. In eerste instantie werd de huidige situatie in de kinderdagverblijven aan de hand van een enquête in kaart gebracht. Uitgaande van de resultaten werd een realistische normering uitgewerkt, rekening houdend met de reeds bestaande federale wetgeving. Deze normen zullen worden vertaald in een besluit van de Vlaamse regering. Op korte termijn zullen ook voor de andere deelsectoren (o.a. de initiatieven voor buitenschoolse opvang) specifieke brandveiligheidsnormen uitgewerkt worden.

4. Trainingspakket 'Creatief omgaan met kwaliteit' voor particuliere opvanginstellingen

Met de financiële steun van Kind en Gezin heeft het Vormingsinstituut voor de Begeleiding van het Jonge Kind (VBJK) een trainingspakket 'Creatief omgaan met kwaliteit' gemaakt, waarin het gebruik van het Kwaliteitsinstrument voor Particuliere Opvanginstellingen (KWAPOI) centraal

staat. Het pakket bestaat uit een video en een brochure en wordt gratis ter beschikking gesteld aan alle particuliere opvanginstellingen onder toezicht van Kind en Gezin. Het moet de verantwoordelijke van de opvanginstelling ondersteunen in het realiseren van een kwalitatief hoogstaande opvang. De video bestaat uit 2 delen: het eerste deel is een soort documentaire over een dag in 5 verschillende opvanginstellingen, waaruit een hele reeks tips ter verbetering van de kwaliteit kunnen worden afgeleid. Het tweede deel gaat in op de 7 pedagogische criteria (zie ook deel 2, hoofdstuk 3).

5. Consultancy

Midden 2000 werd een consultancyambtenaar kinderopvang aangesteld binnen Kind en Gezin. De nieuwe dienstverlening adviseert en begeleidt iedereen die vragen heeft over kinderopvang in het kader van de combinatie van gezin en arbeid. Een specifieke doelgroep bestaat uit de bedrijven. Eind 2000 gaf Kind en Gezin aan het Hoger Instituut voor de Arbeid de opdracht om een meetinstrument te ontwikkelen dat bedrijven in staat moet stellen om een inschatting te maken van de belangstelling en de behoefte bij hun werknemers voor allerlei formules van bedrijfsgerelateerde opvang. Het meetinstrument zal in 2001 ter beschikking gesteld worden.

6. Studie particuliere sector

In het voorjaar van 2000 werd een studie over de particuliere sector afgerond. Deze studie kwam tot stand in samenwerking met de Vlaamse Vereniging van Particuliere Kinderopvang (VVPK) en belicht 3 topics: een kwantitatieve analyse, een kwalitatieve analyse en een budgettaire analyse. De studie kwam tot stand op verzoek van de voogdijoverheid met als doel de positie van de particuliere voorzieningen duidelijker te definiëren en te concretiseren, met oog voor de vele facetten van hun werking. Deze informatie ondersteunt de beleidsoptie om de particuliere sector sterker te verankeren in het opvanglandschap.

7. Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)

De internationale organisatie OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) voerde in 1999 een thematische vergelijkende studie uit rond kinderopvang en vroeg- en voorschoolse educatie (VVE) in 12 OESO landen. Het doel van deze studie is een verbetering van het beleid op deze beide terreinen. Ieder deelnemend land kreeg het bezoek van een internationale groep van experts die een evaluatie van de situatie in het land maakte. Ook Vlaanderen kreeg zo een bezoek. In 2000 werd een landenrapport gepubliceerd waarin de sterktes en zwaktes van ieder land belicht worden en waarin aanbevelingen worden geformuleerd. Het project wordt in 2001 afgerond met een vergelijkende landenstudie.

Bijlage: Regelgeving en gewijzigde regelgeving

Hier wordt het regelgevende kader beschreven. Eerst wordt de specifieke regelgeving die enkel geldt voor de kinderopvang overlopen. In een tweede punt wordt ingegaan op de meer algemene regelgeving die ook voor de kinderopvangvoorzieningen van belang is.
(toestand mei 2001)

1. Specifieke regelgeving

Oprichtingsdecreet van Kind en Gezin

Kind en Gezin werd opgericht bij decreet van 29 mei 1984 (BS 22 augustus 1984). Dit decreet werd gewijzigd bij de decreten van 3 mei 1989 (BS 12 augustus 1989), van 23 februari 1994 (BS 1 juni 1994), van 24 juni 1997 (BS 2 augustus 1997), van 7 juli 1998 (BS 20 oktober 1998) en van 9 maart 2001 (BS 12 april 2001).

Regelgeving per opvangvorm

Hierna wordt per type van voorziening de van kracht zijnde regelgeving opgegeven. In 2000 werd voor sommige sectoren een nieuwe regelgeving voorbereid. Daarom wordt ook aangegeven waar er wijzigingen op komst zijn.

PARTICULIERE OPVANGGEZINNEN EN PARTICULIERE OPVANGINSTELLINGEN

Het decreet van 24 juni 1997 (oprichtingsdecreet Kind en Gezin) legt de meldingsplicht en de voornaamste gevolgen ervan vast.

Het besluit van de Vlaamse regering van 24 juni 1997 (BS 9 september 1997) regelt de concrete uitvoering van de meldingsplicht, wie vrijgesteld is, wat de consequenties zijn van melding en niet-melding, alsook de mogelijkheid om een attest van toezicht bij Kind en Gezin aan te vragen.

Het ministerieel besluit van 30 juli 1997 (BS 6 november 1997) regelt de algemene voorwaarden om het attest van toezicht van Kind en Gezin te kunnen verkrijgen.

Het ministerieel besluit van 30 juli 1997 (BS 6 november 1997) bepaalt de wijze waarop het attest van toezicht wordt toegekend, verlengd of ingetrokken.

Het besluit van de Vlaamse regering van 27 april 2001 (BS 16 juni 2001) bepaalt dat particuliere opvanginstellingen met een capaciteit van 8 tot en met 22 plaatsen een financiële ondersteuning kunnen krijgen van 15.000 frank per plaats op jaarbasis en legt de voorwaarden vast waaraan deze voorzieningen moeten voldoen.

Deze reeks besluiten zal in de loop van 2001 aangevuld worden met een ministerieel besluit dat de voorwaarden vastlegt voor de toekenning van een bijkomende financiële ondersteuning voor de inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte aan de door Kind en Gezin erkende en de onder toezicht van Kind en Gezin staande opvangvoorzieningen.

KINDERDAGVERBLIJVEN EN DIENSTEN VOOR OPVANGGEZINNEN

Het besluit van de Vlaamse regering van 24 juni 1997 (BS 9 september 1997) regelt de erkennings- en subsidiëringsvoorwaarden voor kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen. Dit besluit werd gewijzigd door een besluit van de Vlaamse regering van 18 december 1998 (BS 5 februari 1999) en een besluit van de Vlaamse regering van 17 december 1999 (BS 19 februari 2000). Hierdoor kreeg de voogdijminister de mogelijkheid om in 1999 en 2000 af te wijken van de bepalingen omtrent de personeelssubsidiëring met het oog op de invoering van een enveloppenfinanciering voor kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen. Het besluit van 24 juni 1997 werd ook gewijzigd door het besluit van de Vlaamse regering van 17 juli 2000 (BS 16 september 2000). Het betreft een wijziging van de kostenvergoeding voor de aangesloten opvanggezinnen.

Het ministerieel besluit van 30 juli 1997 (BS 6 november 1997), gewijzigd door het ministerieel besluit van 24 november 1997 (BS 17 december 1997), stelt de onderwijsdiploma's of opleidingen vast die toegang geven tot de functie van kinderverzorgster in de door Kind en Gezin erkende en gesubsidieerde kinderdagverblijven.

Het ministerieel besluit van 4 september 1997 (BS 7 oktober 1997) bepaalt het bedrag voor de subsidiëring van de administratiekosten van de diensten voor opvanggezinnen.

Het ministerieel besluit van 4 september 1997 (BS 7 oktober 1997) legt het bedrag vast van de subsidie voor het medisch-sociaal toezicht en de preventieve medischsociale consulten in een kinderdagverblijf.

Het ministerieel besluit van 26 november 1997 (BS 27 januari 1998), gewijzigd door het ministerieel besluit van 11 december 1998 (BS 5 februari 1999) en het ministerieel besluit van 3 december 1999 (BS 5 januari 2000), regelt de invoering van de boekhouding, de jaarrekening en het rekeningstelsel voor kinderdagverblijven, diensten voor opvanggezinnen, initiatieven voor buitenschoolse opvang en centra voor kinderverzorging en gezinsondersteuning. Voorzieningen die ressorteren onder een openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn voeren evenwel een eigen boekhouding.

Het ministerieel besluit van 18 juni 1998 (BS 22 augustus 1998) regelt de vaststelling van de procedure tot het verlenen, verlengen, weigeren of intrekken van een principieel akkoord voor en een erkenning van een voorziening voor kinderdagopvang.

Het ministerieel besluit van 5 oktober 1998 (BS 21 november 1998), gewijzigd bij het ministerieel besluit van 11 juni 1999 (BS 19 november 1999) en bij ministerieel besluit van 12 januari 1999 (BS 18 februari 1999), regelt de vaststelling van de schalen die als basis dienen voor de berekening van de financiële bijdrage van de ouders in de verblijfkosten van de kinderen opgenomen in kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen, en legt de subsidies vast voor de werkingskosten van kinderdagverblijven.

Het ministerieel besluit van 31 maart 1999 (BS 11 mei 1999) en het ministerieel besluit van 26 april 2000 (BS 3 juni 2000) bepalen de berekeningswijze van de personeelssubsidie voor kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen voor de jaren 1999 en 2000.

Crèches kunnen onder bepaalde voorwaarden een investeringssubsidie voor gebouwen genieten. Deze mogelijkheid wordt vastgelegd in het decreet van 23 februari 1994 (BS 1 juni 1994) inzake de infrastructuur voor persoonsgebonden aangelegenheden, gewijzigd bij decreet van 20 december

1996 (BS 31 december 1996) en bij decreet van 16 maart 1999 (BS 27 april 1999). De procedureregels worden vastgelegd in het besluit van de Vlaamse regering van 8 juni 1999 (BS 10 september 1999). Het besluit van de Vlaamse regering van 8 juni 1999 (BS 15 september 1999) stelt de totale investeringssubsidie en de bouwtechnische normen voor de kinderopvangsector vast.

In 2000 werd een vernieuwde regelgeving voor de kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen voorbereid. Dit zal resulteren in een nieuw regelgevend kader, bestaande uit een besluit van de Vlaamse regering, dat de erkennings- en subsidiëringsvoorwaarden regelt (dit besluit werd op 23 februari 2001 door de Vlaamse regering goedgekeurd – BS 19 april 2001), aangevuld met een reeks ministeriële besluiten. Deze laatste hebben betrekking op de erkenningsprocedure, de minimale kwaliteitsnorm, de voorwaarden in verband met de kwaliteitszorg, de uitbouw van een buitenschools opvangaanbod (kinderdagverblijven), het medisch-sociaal toezicht, de enveloppenfinanciering, de voorwaarden om opvanggezin te kunnen worden (diensten voor opvanggezinnen), de kostenvergoeding voor opvanggezinnen (diensten voor opvanggezinnen), de boekhoudkundige bepalingen, de ouderbijdrage, de opvang van zieke kinderen thuis, de inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte en de flexibele opvang.

INITIATIEVEN VOOR BUITENSCHOOLSE OPVANG

Het decreet van 24 juni 1997 (BS van 2 augustus 1997) tot wijziging van het decreet van 29 mei 1984 houdende de oprichting van de instelling Kind en Gezin, legt de meldingsplicht vast.

Het besluit van de Vlaamse regering van 24 juni 1997 (BS 9 september 1997) regelt de concrete uitvoering van de meldingsplicht, bepaalt wie vrijgesteld is en wat de consequenties zijn van melding en niet-melding.

Het besluit van de Vlaamse regering van 24 juni 1997 (BS 9 september 1997) bepaalt de algemene voorwaarden inzake het organiseren van buitenschoolse opvang.

Het besluit van de Vlaamse regering van 24 juni 1997 (BS 9 september 1997) bepaalt de erkennings- en subsidiëringsvoorwaarden voor initiatieven voor buitenschoolse opvang. Dit besluit werd gewijzigd door een besluit van 30 maart 1999 (BS 22 mei 1999) omwille van een nieuwe ouderbijdragenregeling.

Het ministerieel besluit van 30 juli 1997 (BS 6 november 1997) regelt de inhoud van het lokale beleidsplan buitenschoolse kinderopvang en de wijze waarop het kwaliteitslabel door het lokale overleg wordt toegekend.

Het ministerieel besluit van 4 september 1997 (BS 30 oktober 1997) regelt de procedure tot het verlenen, verlengen, weigeren of intrekken van een principieel akkoord voor en een erkenning van een initiatief voor buitenschoolse opvang.

Het ministerieel besluit van 26 november 1997 (BS 27 januari 1998), gewijzigd door het ministerieel besluit van 11 december 1998 (BS 5 februari 1999) en het ministerieel besluit van 3 december 1999 (BS 5 januari 2000), regelt de invoering van de boekhouding, de jaarrekening en het rekeningstelsel voor kinderdagverblijven, diensten voor opvanggezinnen, initiatieven voor buitenschoolse opvang en centra voor kinderopvang en gezinsondersteuning. Voorzieningen die ressorteren onder een openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn voeren evenwel een eigen boekhouding.

De wijziging van een aantal van deze besluiten werd in 2000 voorbereid. De gewijzigde regelgeving zal bestaan uit een besluit van de Vlaamse regering dat de erkennings- en subsidiëringsvoorwaarden vastlegt (dit besluit werd op 23 februari 2001 door de Vlaamse regering

goedgekeurd – BS 27 april 2001) , aangevuld met een aantal ministeriële besluiten die betrekking hebben op de erkenningsprocedure, de kwaliteitszorg, de subsidiëring, de inclusieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte, de opvang van zieke kinderen en de flexibele opvang.

Regelgeving in verband met kwaliteit

Het decreet van 29 april 1997 inzake kwaliteitszorg in welzijnsvoorzieningen (BS 11 juni 1997 en 4 juli 1997) bepaalt de verschillende elementen die de kwaliteitszorg in een welzijnsvoorziening gestalte (kunnen) geven. Het decreet legt ook de verplichtingen van een erkende voorziening vast op het vlak van het kwaliteitsbeleid. Dit beleid moet in elke sector geïmplementeerd worden via een aangepaste regelgeving (zie punt Regelgeving per opvangvorm).

2. Andere regelgeving met impact op kinderopvang

Sociaal statuut

Regelgeving in verband met het sociaal statuut is een federale materie. Kinderverzorgsters in dienst bij een kinderdagverblijf hebben een bediendestatuuut en vallen onder de Arbeidswet van 16 maart 1971. Opvanggezinnen aangesloten bij een dienst voor opvanggezinnen hebben tot nu toe geen echt sociaalrechtelijk statuut: het zijn noch bedienden, noch zelfstandigen. De vergoeding die deze opvanggezinnen ontvangen, wordt beschouwd als een kostenvergoeding. Particuliere opvanggezinnen en uitbaters van een particuliere opvanginstelling zijn onderworpen aan het statuut van de zelfstandigen.

Fiscaal statuut

Ook regelgeving in verband met het fiscaal statuut is een federale materie. Vooral de aftrek van kosten voor kinderopvang is van belang voor de sector kinderopvang.

AFTREK KINDEROPVANGKOSTEN VOOR DE OUDERS

Ouders kunnen de kosten voor kinderopvang betaald aan welbepaalde inrichtingen of personen (de opvangvoorziening moet een attest van toezicht hebben of erkend zijn door Kind en Gezin) aftrekken. Deze aftrekbaarheid was tot en met inkomstenjaar 1999 (aanslagjaar 2000) beperkt tot 80% van de bedragen betaald voor opvang van kinderen tot 3 jaar, met een maximum van 450 frank per dag en per kind. Vanaf inkomstenjaar 2000 (aanslagjaar 2001) wordt deze aftrekbaarheid opgetrokken tot 100%, maar het maximum van 450 frank per dag en per kind blijft evenwel behouden.

AFTREK UIT HOOFDE VAN DE UITOEFENING VAN HET BEROEP VAN OPVANGOUDER

Voor opvanggezinnen aangesloten bij een dienst wordt het bedrag van de financiële tegemoetkoming beschouwd als een niet-belastbare terugbetaling van de gemaakte kosten. De door de particuliere opvangvoorzieningen - vrij bepaalde – geïnde inkomsten worden beschouwd als belastbare beroepsinkomsten zodat er beroepskosten kunnen afgetrokken worden. Dit kan door aftrek van de werkelijke beroepskosten, gestaafd met de nodige bewijsstukken, door aftrek van het wettelijke forfait, ofwel door aftrek van een forfaitair bedrag van maximaal 450 frank per dag en per kind (dit laatste bedrag beperkt tot het ontvangen bedrag).

Er is geen BTW verschuldigd op de inkomsten van kinderopvangvoorzieningen, op voorwaarde dat het gaat om permanente opvang van kinderen jonger dan 7 jaar, door een erkende voorziening. Deze leeftijdsgrens dateert uit de periode dat Kind en Gezin enkel bevoegd was voor de opvang van kinderen tot 6 jaar. Bedoeling is om de leeftijdsgrens op 12 jaar te brengen. In de praktijk wordt deze BTW-vrijstelling evenwel ook toegekend aan particuliere voorzieningen.

Bevoegd paritair comité

Het bevoegde paritair comité is bepalend voor de van toepassing zijnde collectieve arbeidsovereenkomsten die zaken regelen als loonschalen, arbeidsduur, vakbondsregeling, loopbaanonderbreking, brugpensioen enz. Welk paritair comité van toepassing is, hangt af van twee zaken. Een eerste punt is of de CAO-wet van 5 december 1968 van toepassing is. Indien dit niet het geval is (bijvoorbeeld als er geen relatie werkgever-werknemer is), dan valt men onder geen enkel paritair comité. Een tweede punt betreft de hoofdactiviteit van een voorziening. In principe gebeurt de toewijzing van een paritair comité volgens het principe 'bijzaak volgt hoofdzaak' en ressorteert al het personeel onder het paritair comité waaronder de hoofdactiviteit ressorteert.

Als men onder de CAO-wet valt en als de hoofdactiviteit kinderopvang is, dan gelden de volgende principes:

- gaat het om een door Kind en Gezin erkende voorziening, dan valt men onder paritair comité 305.02
- gaat het om een niet door Kind en Gezin erkende voorziening, dan valt men ofwel onder paritair comité 200 voor niet-lucratieve initiatieven (vzw, feitelijke vereniging), ofwel onder paritair comité 218 voor lucratieve initiatieven (nv, bvba,...)
- gaat het om buitenschoolse opvang als hoofdactiviteit (vooral initiatieven voor buitenschoolse opvang), dan valt men onder paritair comité 200 of 218, naargelang het al dan niet om een lucratief initiatief gaat.

Veiligheid van speelterrein en van speelgoed

De wet van 9 februari 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten is een algemene wet die de consument beschermt tegen onveilige producten of onveilige dienstverlening, en die de producent verplicht om te voldoen aan een algemene veiligheidsnorm. Deze wet wordt gespecificeerd door een koninklijk besluit, meer bepaald in verband met de uitbating van speelterreinen (ook van toepassing op de sector kinderopvang) om zo, conform de wet en de richtlijnen van de Europese Commissie, een praktijk te ontwikkelen die leidt tot verhoogde aandacht voor de veiligheid van speeltoestellen.

Voedingsmiddelenhygiëne

Het koninklijk besluit van 7 februari 1997 inzake de algemene voedingsmiddelenhygiëne (BS van 25 april 1997) is in principe van toepassing op alle instellingen waar voedingsmiddelen bereid, verdeeld of verhandeld worden.

Dit geldt dus ook voor kinderopvangvoorziening

